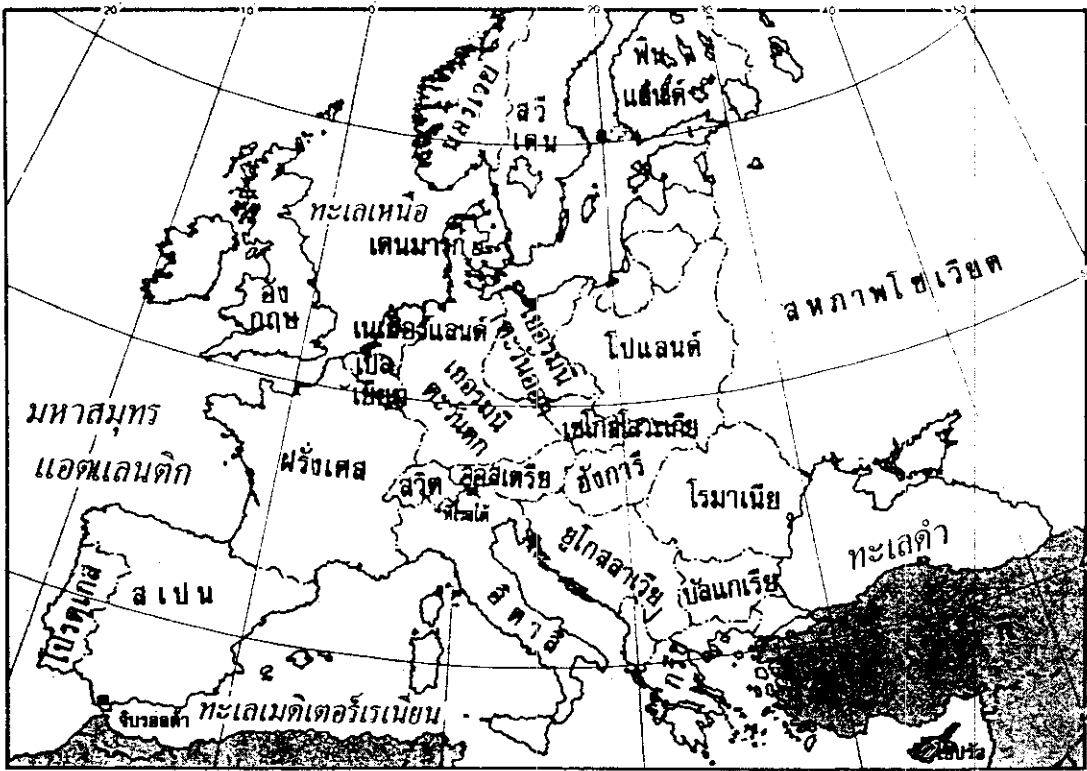

บทที่ 3 องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ

องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นพฤติกรรมอีกรูปแบบหนึ่ง ของการดำเนินการทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และอาจกล่าวได้ว่าเป็นรูปลักษณะเฉพาะตัวของโลกยุคปัจจุบัน

องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของภูมิภาคยุโรปตะวันตก

แผนที่แสดงกลุ่มประเทศยุโรป

1. องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือหรือนาโต้ (The North Atlantic Treaty Organization หรือ NATO) องค์การนาโต้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน ค.ศ. 1949 ในตอนแรกมีสมาชิกเพียง 12 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ฝรั่งเศส นอร์เวย์ เบลเยียม

เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก อิตาลี เดนมาร์ก ไอซ์แลนด์ และโปรตุเกส ต่อมาจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก 3 ประเทศ คือ ประเทศกรีซและตุรกีเข้าเป็นสมาชิกเมื่อปี ค.ศ. 1952 และประเทศสาธารณรัฐเยอรมันหรือที่เรียกว่าเยอรมันตะวันตก ได้เข้าเป็นสมาชิกด้วยปี ค.ศ. 1955

วัตถุประสงค์ขององค์การนาโต้ คือ การร่วมมือเพื่อการป้องกันร่วมกันของประเทศสมาชิกทั้งหมด โดยถือว่าการรุกรานของชาติอื่นต่อประเทศสมาชิกเป็นการรุกรานต่อประเทศสมาชิกอื่น ๆ ด้วย

การก่อตั้งองค์การนาโต้เป็นผลกระทบโดยตรงจากการแข่งขัน การเผชิญหน้ากันระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียต และระหว่างค่ายการเมืองประชาธิปไตยกับค่ายการเมืองคอมมิวนิสต์ องค์การนี้จึงมีกองทัพอของตนเอง ครั้งแรกมีกองบัญชาการตั้งอยู่ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส แต่ต่อมาได้ย้ายไปอยู่ที่ประเทศเบลเยียมเมื่อปี ค.ศ. 1967 ตามคำเรียกร้องของฝรั่งเศส

ในการดำเนินงานขององค์การนาโต้ องค์การได้นำมาตรา 51 ของกฎบัตรสหประชาชาติมาใช้ โดยถือว่า รัฐต่าง ๆ มีสิทธิรวมกลุ่มกันเพื่อป้องกันตนเองและดำเนินการที่จำเป็นได้ แต่ทั้งนี้ จะต้องรายงานให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งองค์การสหประชาชาติทราบในทันที และจะต้องยุติการดำเนินการเมื่อคณะมนตรีความมั่นคงเริ่มดำเนินการ

องค์การนาโต้มีบทบาทมากในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปี ค.ศ. 1993 ภายหลังจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตแล้ว ภาวะการเผชิญหน้ากันทางการเมืองระหว่างประเทศระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียตได้หมดไป บทบาทขององค์การนาโต้ได้ลดลง แต่ มีแนวโน้มที่จะปรับรูปแบบไปในแนวทางการเป็นองค์การรักษาความสงบในภูมิภาคยุโรปทั้งหมด

2. องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) องค์การโออีซีดี ก่อตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1960 มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก และช่วยเหลือประเทศที่กำลังพัฒนาโดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นประเทศสมาชิกของโออีซีดี

ประเทศสมาชิกขององค์การโออีซีดีเมื่อแรกก่อตั้งมีด้วยกันทั้งหมด 20 ประเทศ คือ ไอซ์แลนด์ สาธารณรัฐไอร์แลนด์ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ นอร์เว สวีเดน เดนมาร์ก ลักเซมเบิร์ก สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (เยอรมันตะวันตก) ออสเตรีย สวิส ฝรั่งเศส โปรตุเกส สเปน อิตาลี กรีซ ตุรกี แคนาดา และสหรัฐอเมริกา และในปี ค.ศ. 1964 ญี่ปุ่นได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสมทบด้วย

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่มีชื่อย่อว่า องค์การโออีซีดีเป็นองค์การความร่วมมือที่พัฒนามาจากองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจของยุโรปหรือโออีอีซี (Organization for European Economic Co-operation หรือ OEEC) องค์การโออีอีซีเป็นองค์การ

ที่ก่อตั้งเมื่อวันที่ 16 เมษายน ค.ศ. 1948 ครั้งนั้นมีจุดประสงค์เพื่อนำแผนการมาร์แชล มาใช้ แผนการมาร์แชลเป็นแผนการณ์ทางเศรษฐกิจที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการฟื้นฟูบูรณะยุโรป ซึ่งได้รับความเสียหายอย่างหนักในสงครามโลกครั้งที่ 2 การพัฒนาเศรษฐกิจประเทศในยุโรปภายใต้การดำเนินงานของไออีซีซีบรรลุผลเป็นอย่างดี ความจำเป็นที่จะต้องมีการไออีซีซีจึงหมดไป และประเทศต่าง ๆ ของภูมิภาคยุโรปตะวันตกจึงร่วมมือกันก่อตั้งองค์การไออีซีซีขึ้นแทนในปี ค.ศ. 1960

3. ประชาคมยุโรป (European Communities หรือ EC) ประชาคมยุโรปหรือไออีซี หมายถึง องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเมืองของกลุ่มประเทศภูมิภาคยุโรปตะวันตกจำนวน 3 องค์การด้วยกัน อันได้แก่ ประชาคมถ่านหินและเหล็กของยุโรป (European Coal and Steel Community หรือ ECSC) ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community หรือ EEC) หรือที่รู้จักกันในนามว่าตลาดร่วม (Common Market) และประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรป (European Atomic Energy Community หรือ EURATOM)

ก. ประชาคมถ่านหินและเหล็กของยุโรป ก่อตั้งอย่างเป็นทางการในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1952 สมาชิกแรกเริ่มก่อตั้งองค์การมี 6 ประเทศ คือ ฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (เยอรมันตะวันตก) อิตาลี เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก วัตถุประสงค์ของประชาคมถ่านหินและเหล็กของยุโรป คือ สถาปนาตลาดเสรีสำหรับถ่านหิน เหล็กและเหล็กกล้า โดยขจัดข้อกำหนดใดที่มีผลเป็นอุปสรรคต่อการค้า เช่น กำแพงภาษี ระบบโควตา เป็นต้น

ข. องค์การตลาดร่วม องค์การตลาดร่วมเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1957 การก่อตั้งองค์การนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความสำเร็จในการทำงานของประชาคมถ่านหินและเหล็กของยุโรป ประเทศสมาชิกของประชาคมถ่านหินและเหล็กของยุโรปจึงดำริที่จะตั้งองค์การตลาดร่วมขึ้น และได้ร่วมกันลงนามในสนธิสัญญาแห่งกรุงโรม (Treaty of Rome) เมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1957 ประเทศสมาชิกเริ่มแรกขององค์การตลาดร่วมจึงมี 6 ประเทศ ซึ่งเป็นสมาชิกของประชาคมถ่านหินและเหล็กของยุโรป ได้แก่ ฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (เยอรมันตะวันตก) อิตาลี เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก ค.ศ. 1973 ประเทศสมาชิกขององค์การตลาดร่วมมีเพิ่มขึ้นอีก 3 ประเทศ เดนมาร์ก สหราชอาณาจักรหรืออังกฤษ และไอร์แลนด์ ค.ศ. 1979 ประเทศกรีซได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย และสเปนกับโปรตุเกสเข้าร่วมเป็นสมาชิกในปี ค.ศ. 1985 องค์การตลาดร่วมจึงมีสมาชิกรวมเป็น 12 ประเทศ

วัตถุประสงค์ขององค์การตลาดร่วม เพื่อสร้างมาตรการที่จะทำให้สินค้า แรงงาน และเงินทุน มีการเคลื่อนไหวได้อย่างเสรีในหมู่ประเทศสมาชิก เพื่อสนองตอบวัตถุประสงค์ดังกล่าว ก็ได้มีการดำเนินการหลายประการ กล่าวคือ จัดตั้งอัตราภาษีร่วมในระหว่างประเทศสมาชิก

วางนโยบายทางการเงิน ภาษีอากร และการเกษตรร่วมกัน ตั้งกองทุนช่วยเหลือทางสังคม และจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนในยุโรป

ค. ประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรป ประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรปมีชื่อย่อว่า ยูเรตอม (EURATOM) ก่อตั้งขึ้นโดย 6 ประเทศสมาชิกของกลุ่มประชาคมยุโรปตามสนธิสัญญาแห่งกรุงโรม ค.ศ. 1957 องค์การนี้เริ่มดำเนินงานในเดือนมกราคม ค.ศ. 1958

วัตถุประสงค์ของประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรป คือการรวมตัวกันของยุโรป ส่วนงานขององค์การ คือ คอยดูแลให้มีการร่วมมือกันในการวิจัยทางนิวเคลียร์ ดูแลในเรื่องการใช้พลังงานปรมาณูเพื่อสันติ* และดูแลให้มีการประกันความปลอดภัยของประชาชนทั่ว ๆ ไปจากพิษของปรมาณู

องค์การทั้งสามที่กล่าวมาข้างต้น คือ ประชาคมถ่านหินและเหล็กของยุโรป องค์การตลาดร่วม และประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรป ได้เข้าร่วมเป็นองค์การเดียวกัน มีชื่อว่าประชาคมยุโรป หรือ อี.ซี. ทั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลงของประเทศสมาชิก ตามสนธิสัญญาเมื่อวันที่ 9 เมษายน ค.ศ. 1965 จึงนับได้ว่า ประชาคมยุโรปเป็นองค์การที่เกิดขึ้นใหม่ ในการทำงานจะมีหน่วยงาน 4 หน่วยงาน กล่าวคือ รัฐสภายุโรป ศาลยุติธรรม คณะมนตรี และคณะกรรมการ

4. สมาคมเขตการค้าเสรีแห่งยุโรป (European Free Trade Association หรือ EFTA) โดยทั่วไปสมาคมเขตการค้าเสรีแห่งยุโรปจะเป็นที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า องค์การเอฟต้า ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1960 ก่อประกอบด้วยประเทศสมาชิก 5 ประเทศ คือ ออสเตรีย ฟินแลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน และสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าโดยสภาพภูมิศาสตร์กายภาพแล้ว ประเทศสมาชิกขององค์การเอฟต้าจัดอยู่ในภูมิภาคยุโรปกลาง อย่างไรก็ตาม พิจารณาทางการเมืองระหว่างประเทศ องค์การนี้ถือได้ว่าอยู่ในค่ายประชาธิปไตย หรือค่ายตะวันตก

วัตถุประสงค์ขององค์การเอฟต้า คือความปรารถนาที่จะสร้างเขตการค้าเสรีของสินค้าอุตสาหกรรมในหมู่ประเทศสมาชิก สินค้าอุตสาหกรรมของประเทศสมาชิกจะสามารถเคลื่อนย้ายไปยังประเทศสมาชิกอื่น ๆ ได้โดยเสรี แต่เนื่องจากข้อกำหนดนี้มีสภาพเป็นเพียงมาตรการอย่างกว้าง ขาดมาตรการการบริหารที่แน่นอนและเป็นรูปธรรม ดังเช่นข้อกำหนดขององค์การตลาดร่วม ดังนั้นประเทศสมาชิกจึงไม่ได้ประโยชน์มากนักจากองค์การเอฟต้า

5. สหภาพเศรษฐกิจของกลุ่มเบเนลักซ์ (Benelux Economic Union) ก่อตั้งขึ้นปลายปี ค.ศ. 1960 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของหมู่ประเทศสมาชิกให้แน่นแฟ้น และเพื่อการมีนโยบายที่สอดคล้องและร่วมกันในทางเศรษฐกิจสังคม การค้า และการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการกับประเทศที่กำลังพัฒนา

*การใช้พลังงานปรมาณูเพื่อสันติ อาทิ เพื่อประโยชน์ทางการอุตสาหกรรม การแพทย์และการเกษตร

ภาคีของสหภาพเศรษฐกิจของกลุ่มเบเนลักซ์ มี 3 ประเทศ คือ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก

6. สหภาพยุโรป (European Union) สหภาพยุโรป เป็นการรวมตัวของประเทศในทวีปยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก ความคิดดังกล่าวพัฒนามาจากองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจขององค์การประชาคมยุโรป หรือ อี.ซี. รวมกับความรู้สึกถึงความจำเป็นของการเมืองระหว่างประเทศของประเทศชั้นนำของยุโรป อาทิ ฝรั่งเศส เยอรมนี หรืออังกฤษ ภาวะการเมืองระหว่างประเทศภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาถูกบงการโดยประเทศอภิมหาอำนาจ ซึ่งในขณะนั้นมีอยู่เพียง 2 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ประเทศชั้นนำในยุโรปตามที่กล่าวมา ต่างเป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก มีขีดจำกัดด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ แนวความคิดเพื่อรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ในรูปของสหภาพยุโรป โอกาสจะแข่งขันกับสหรัฐอเมริกาหรือสหภาพโซเวียต ก็จะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

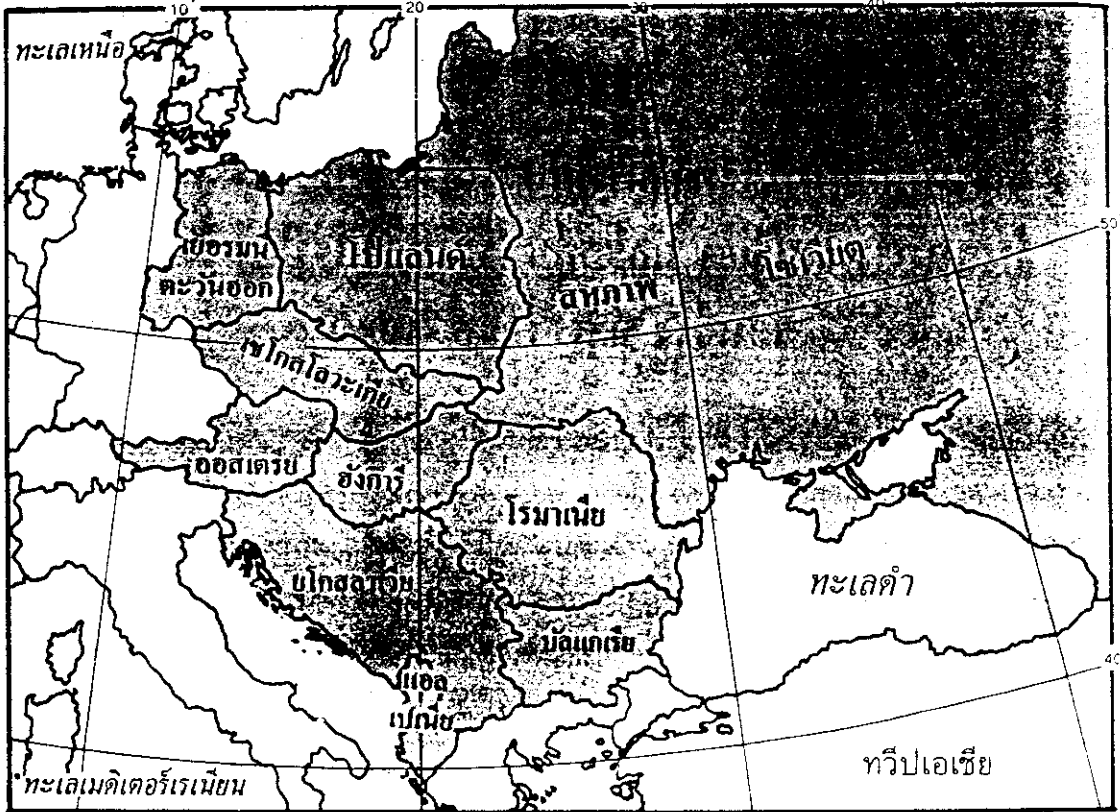
ค.ศ. 1984 สหภาพยุโรปได้รับรองกฎหมายสนธิสัญญาสหภาพยุโรป (Treaty on European Union) ซึ่งในสนธิสัญญาระบุที่จะมีการรวมประชาคมยุโรปในทางการเมืองต่อไป หลังจากนั้นก็ได้มีการวางข้อกำหนดและกฎเกณฑ์อีกเป็นลำดับ กล่าวคือ ค.ศ. 1987 ได้ประกาศใช้กฎหมายเดียว และกำหนดให้วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1993 เป็นวันที่ประชาคมยุโรป 12 ประเทศ จะเป็นตลาดเดียวกันอย่างแท้จริง การเคลื่อนย้ายถ่ายเทของสินค้า การบริการ แรงงาน และทุน จะเปิดอย่างเสรี

ระหว่างวันที่ 10-11 ธันวาคม ค.ศ. 1991 ได้มีการประชุมกันที่เมืองมาสทริคต์ (Maastricht) ประเทศเนเธอร์แลนด์ ที่ประชุมได้บรรลุข้อตกลงเบื้องต้นว่าภายในปี ค.ศ. 1994 ประชาคมยุโรปจะรวมกันทางการเงินและการคลังเป็นหนึ่งเดียวโดยมีอัตราเงินร่วมเพียงสกุลเดียว คือ อี.ซี.ยู. (ECU หรือ European Currency Unit) และต่อจากนั้นก็จะมีกรร่วมพิจารณาบูรณาการนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงเป็นหนึ่งเดียวกันต่อไป อย่างไรก็ตาม สนธิสัญญา มาสทริคต์ยังต้องผ่านขั้นตอนการรับรองจากรัฐสภาของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศเสียก่อน รูปลักษณะที่แน่นอนของสหภาพยุโรปจึงจะเป็นจริงได้

อนึ่ง ปลายปี ค.ศ. 1994 คณะกรรมการเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปได้มีมติรับสมาชิกใหม่อีก 4 ประเทศ ได้แก่ นอร์เว ฟินแลนด์ สวีเดน และออสเตรีย โดยจะมีผลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1995 หรือต้นปี พ.ศ. 2538 ดังนั้นจะทำให้ อี.ซี. มีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 16 ประเทศ

องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของภูมิภาคยุโรปตะวันออก

การรวมตัวทางเศรษฐกิจและการเมืองของกลุ่มประเทศในภูมิภาคยุโรปตะวันออก
แบ่งพิจารณาออกได้เป็น 2 ระยะ

แผนที่แสดงถึงที่ตั้งของสหภาพโซเวียตและกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก

ระยะที่หนึ่ง เป็นสมัยที่ประเทศในภูมิภาคนี้มีระบบการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจเป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งจะเป็นช่วงเวลาประมาณหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึง การล่มสลายของสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. 1993 องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเมืองสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้คือ สำนักงานข่าวของคอมมิวนิสต์ องค์การ สนธิสัญญาว่าออร์ซอ สภาเพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ ภาพรวมของการรวมตัวกัน

ของกลุ่มประเทศในภูมิภาคยุโรปตะวันออกระยะที่หนึ่งนี่จะเป็นแบบบูรณาการ* ในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกของสหภาพโซเวียต รักษาไว้ซึ่งลัทธิคอมมิวนิสต์ และด้วยเหตุนี้สมาชิกขององค์การต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้จะไม่จำกัดเฉพาะประเทศที่อยู่ในภูมิภาคยุโรปเท่านั้น

ระยะที่สอง เป็นช่วงเวลาหลังจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตเมื่อเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1993 การรวมตัวทางเศรษฐกิจและการเมืองมีขึ้นเพียงองค์การเดียว คือ เครือรัฐเอกราช

องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเมืองของกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกจากประมาณสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบันมีรายละเอียด กล่าวคือ

1. **องค์การโคมินเทอร์น (Comintern)** ก่อตั้งขึ้นปี ค.ศ. 1919 เป็นเวลา 2 ปีภายหลังจากที่รัสเซียเปลี่ยนการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบคอมมิวนิสต์** รัฐบาลสหภาพโซเวียตภายใต้ผู้นำชื่อเลนิน (Lenin) ได้ก่อตั้งองค์การโคมินเทอร์น เพื่อให้เป็นองค์การคอมมิวนิสต์สากล ดำเนินการเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองระบบคอมมิวนิสต์ในทุก ๆ พื้นที่ของโลก พร้อมกับการดำเนินการก่อกวนความสงบในประเทศนายทุนทั้งหลาย

ทว่า เมื่อสหภาพโซเวียตได้เข้ารบในสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเป็นฝ่ายเดียวกับสัมพันธมิตร ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรได้ขอร้องให้ยุบเลิกองค์การโคมินเทอร์น องค์การนี้ถึงถูกยุบเลิกไปในปี ค.ศ. 1943

2. **สำนักงานข่าวของคอมมิวนิสต์ (Communist Information Bureau)** องค์การนี้มีชื่อเรียกกันโดยทั่วไปว่าองค์การโคมินฟอรัม (Cominform) ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1947 เป็นช่วงเวลาที่มีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของโลกตกอยู่ในภาวะสงครามเย็น ประเทศสหภาพโซเวียตมีความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับสหรัฐอเมริกา ต่างใช้นโยบายเผชิญหน้ากัน สหรัฐอเมริกาดำเนินนโยบายสกัดกั้นการขยายอิทธิพลและการแพร่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ ตลอดจนสกัดกั้นการขยายอิทธิพลและอำนาจของสหภาพโซเวียต รัฐบาลสหภาพโซเวียตภายใต้การนำของสตาลิน (Stalin) จึงได้ริ้วฟื้นองค์การลักษณะที่เป็นคอมมิวนิสต์สากลขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง จึงได้เกิดการก่อตั้งองค์การโคมินฟอรัมขึ้น

องค์การโคมินฟอรัมมีลักษณะเป็นสำนักข่าวของค่ายคอมมิวนิสต์ ทำหน้าที่เป็นศูนย์แลกเปลี่ยนประสบการณ์และประสานกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคคอมมิวนิสต์ของประเทศสมาชิก ซึ่งก็ได้แก่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคยุโรปตะวันออก นอกจากนั้น ยังเป็นองค์การที่ให้คำปรึกษาปัญหาทางการเมืองและปัญหาอื่นใดแก่ประเทศสมาชิกอีกด้วย

*"การบูรณาการ" พิจารณาความหมายทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศคือ การที่รัฐอธิปไตยจำนวนหนึ่งเกิดมีความรู้สึกที่จะต้องมีความเกี่ยวข้องระหว่างกัน มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

**เกิดการปฏิวัติในรัสเซีย ค.ศ. 1917 หลังจากนั้นระบอบกษัตริย์รัสเซียเปลี่ยนชื่อประเทศเป็น สาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพโซเวียตรัสเซีย

เดือนมีนาคม ค.ศ. 1953 สตาลินสิ้นชีวิต และกลางปี ค.ศ. 1955 นิกิต้า ครุสชอฟ ขึ้นเป็นผู้นำของสหภาพโซเวียตและเริ่มพูดถึงนโยบายการอยู่ร่วมกันโดยสันติ (Peaceful Co-existence) กับค่ายตะวันตก ซึ่งก็หมายถึงประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นสำคัญ ผลจากการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของผู้นำสหภาพโซเวียตนี้เององค์การโคมิเนฟอร์มจึงถูกยุบเลิกไปในปี ค.ศ. 1955

3. คณะมนตรีความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจระหว่างกัน (Council for Economic Mutual Assistance หรือ CEMA หรือ CMEA หรือ COMECON) องค์การนี้จะรู้จักกันในชื่อขององค์การโคมิคอง องค์การนี้ก่อตั้งในเดือนมกราคม ค.ศ. 1949 โดยมีสหภาพโซเวียตเป็นแกนนำ สมาชิกแรกเริ่มก่อตั้งมี 6 ประเทศ คือ สหภาพโซเวียต บัลแกเรีย เชโกสโลวะเกีย ฮังการี โปแลนด์ และโรมาเนีย ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1949 แอลเบเนียได้เข้ามาเป็นสมาชิก* ปีต่อมา ค.ศ. 1950 เยอรมนีตะวันออกได้เข้าเป็นสมาชิก หลังจากนั้นได้มีประเทศสังคมนิยมนอกทวีปยุโรปได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย คือ มองโกเลีย (ค.ศ. 1962) คิวบา (ค.ศ. 1972) เวียดนาม (ค.ศ. 1978) ยูโกสลาเวีย (ค.ศ. 1965) ส่วนจีน** และเกาหลีเหนือมีฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์ โดยจะมีสิทธิเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานบางหน่วยขององค์การโคมิคองที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง

ประมาณ 10 ปีแรกที่องค์การโคมิคองได้กำเนิดขึ้น องค์การนี้ก็เกือบจะไม่มีบทบาทเลย จะกระทั่งกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตกได้ก่อตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป” หรือ อี.อี.ซี. ขึ้นในปี ค.ศ. 1958 โคมิคองจึงมีความเคลื่อนไหวอย่างเป็นรูปธรรมขึ้น

4. องค์การสนธิสัญญาออร์ซอ (Warsaw Treaty Organization หรือ Warsaw Pact หรือ WTO) ก่อตั้งขึ้นในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1955 โดยมีสหภาพโซเวียตเป็นแกนนำอีกเช่นกัน สมาชิกประกอบด้วยกลุ่มประเทศในภูมิภาคยุโรปตะวันออกที่ปกครองโดยระบอบคอมมิวนิสต์ สมาชิกก่อตั้งมี 8 ประเทศ คือ สหภาพโซเวียต แอลเบเนีย*** บัลแกเรีย เชโกสโลวะเกีย ฮังการี เยอรมนีตะวันออก โปแลนด์ และโรมาเนีย

องค์การสนธิสัญญาออร์ซอ บางครั้งถูกเรียกว่า องค์การออร์ซอ หรือ กลุ่มกติกาสัญญาออร์ซอ จุดมุ่งหมายในการก่อตั้งสืบเนื่องจากความกลัวภัยคุกคามจากกลุ่มประเทศองค์การนาโต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อองค์การนาโต้ได้รับเยอรมนีตะวันตกเข้าเป็นสมาชิกในปี ค.ศ. 1955 กล่าวคือเมื่อเยอรมนีตะวันตกทำการติดอาวุธได้แล้วเช่นนี้ (หลังจากที่ถูกปลดอาวุธไปเป็นเวลา 10 ปี ระหว่าง ค.ศ. 1945-1955) เยอรมนีตะวันตกอาจกลายเป็นประเทศผู้รุกรานขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง สหภาพโซเวียตกับกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออก ซึ่งเป็นผู้เสียหายโดยตรงจากสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงได้รวมตัวกันก่อตั้งองค์การทางทหารขึ้นมาเพื่อป้องกันภัยดังกล่าว

* แอลเบเนีย ถอนตัวจากการเป็นสมาชิกขององค์การโคมิคองในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1961

** จีนมีส่วนร่วมในองค์การโคมิคองเฉพาะในช่วงเวลาของ ค.ศ. 1950-1960

*** แอลเบเนีย แยกตัวจากองค์การออร์ซอใน ค.ศ. 1968

กลุ่มกติกาสัญญาวอร์ซอเป็นการร่วมมือทางทหาร และยังมีข้อผูกพันทางด้านการต่างประเทศอีกด้วย โดยประเทศสมาชิกแสดงเจตจำนงที่จะสร้างแนวทางการร่วมมือกันในการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วย ทั้งนี้ เป็นที่แน่นอนว่า สหภาพโซเวียตซึ่งเป็นแกนนำในการก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาวอร์ซอจะเป็นผู้มีอิทธิพลกำหนดการดำเนินนโยบายต่างประเทศของกลุ่มนี้

การก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาวอร์ซอเป็นปฏิกิริยาของกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ตอบโต้การรวมตัวทางด้านการทหารของกลุ่มประเทศเสรีประชาธิปไตย คือ องค์การนาโต้ อย่างไรก็ตามผลกระทบที่ตามมา คือ ประเทศในภูมิภาคยุโรปตะวันออกต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของสหภาพโซเวียตมากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากกองทัพของสหภาพโซเวียตอ้างข้อตกลงขององค์การวอร์ซอในการคงกองทัพของสหภาพโซเวียตและคณะที่ปรึกษาทางการทหารไว้ในประเทศสมาชิกทุกประเทศ

5. เครือรัฐเอกราช (Commonwealth of Independent States หรือ CIS) เป็นการรวมตัวกันของรัฐจำนวน 11 รัฐ ซึ่งเคยอยู่ในสหภาพโซเวียตซึ่งจะได้แก่ รัสเซีย อาร์เมเนีย อาเซอร์ไบจาน ไบโลรัสเซีย (ต่อมาเปลี่ยนเป็นเบลารุส) คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน โมลดาเวีย (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นมอลโดวา) ทาจิกิสถาน เติร์กเมนิสถาน ยูเครน และอุซเบกิสถาน

ทางด้านการเมือง การรวมตัวเป็นเครือรัฐเอกราชเป็นการเข้าแทนที่สหภาพโซเวียตที่ล่มสลายไปเมื่อปลายปี ค.ศ. 1993 โดยหลักการกว้าง ๆ เครือรัฐเอกราชจะไม่มีรัฐบาลกลาง เพราะเกรงว่าการปกครองและอำนาจรวมศูนย์อยู่กับส่วนกลางนั้น จะเกิดการครอบงำอำนาจของส่วนภูมิภาคมากเกินไป ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐกับส่วนกลาง ทุกรัฐจะเป็นอิสระและมีอธิปไตยเป็นของตนเอง สาธารณรัฐต่าง ๆ สามารถออกกฎหมาย และมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศที่เป็นของตนเอง ทางด้านเศรษฐกิจ ต่างจะมีงบประมาณและหารายได้เข้าสาธารณรัฐของตนเอง

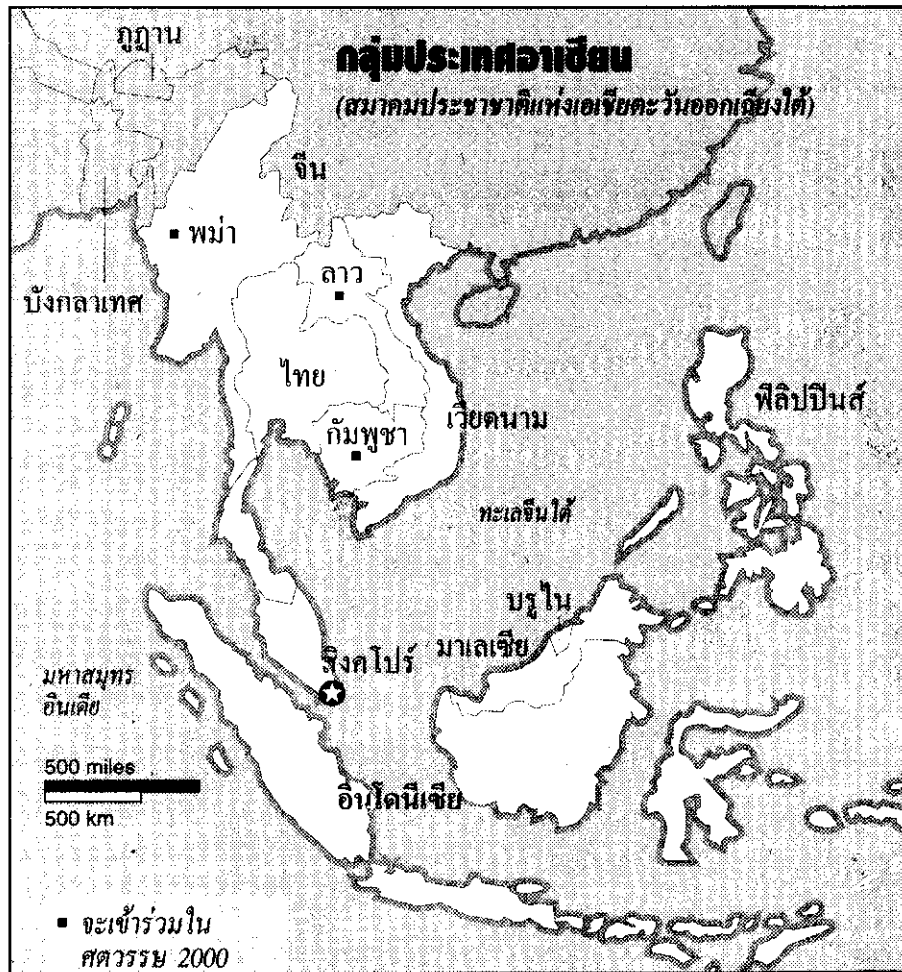
องค์การความร่วมมือของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การก่อตั้งองค์การส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในระยะแรกเริ่มได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ดังเช่นที่เกิดขึ้นในภูมิภาคยุโรปตะวันตก แต่ในระยะหลัง เป้าหมายขององค์การส่วนภูมิภาคในเอเชียเริ่มเปลี่ยนไป โดยจะมุ่งแสวงหาความร่วมมือทางด้านสังคมและเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกเป็นสำคัญ

1. **สมาคมอาเซียน** สมาคมอาเซียนมีชื่อเต็มว่า “สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) และมีชื่อย่อว่า ASEAN หรือ อาเซียน เมื่อแรกเริ่มมีสมาชิกจำนวน 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ตั้งเป็นสมาคมตามปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1967 ปัจจุบันสมาชิกของสมาคมอาเซียนประกอบด้วย ไทย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม พม่า ลาว และกัมพูชา

สมาคมอาเซียนก่อตั้งขึ้นเพื่อแทนที่องค์การสนธิสัญญาป้องกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ส.ป.อ.) สมาคมอาสา และสมาคมมาฟิลินโด สมาคมอาเซียนมีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

1. เร่งรัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคม และการพัฒนาทางวัฒนธรรม
2. ส่งเสริมความร่วมมือและการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งกันและกันระหว่างประเทศสมาชิก
3. ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค

โครงสร้างอาเซียน ประกอบด้วย

1. การประชุมระดับรัฐมนตรี (Ministerial Meeting) การประชุมระดับรัฐมนตรีนับเป็นองค์การสูงสุดของอาเซียน และเป็นจักรกลที่สำคัญขององค์การ การประชุมระดับรัฐมนตรีจะกระทำทุกปี โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นปี ๆ ไป ตามเมืองหลวงของประเทศสมาชิก หรือที่อื่นใดก็ได้ตามแต่จะได้ตกลงกัน ซึ่งเจ้าของประเทศนั้น ๆ รับจะจัดเป็นเจ้าภาพ บางครั้งเกิดกรณีจำเป็นก็อาจจะมีการประชุมพิเศษได้

2. คณะกรรมการประจำ (Standing Committee) คณะกรรมการประจำประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศ หรือรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของประเทศเจ้าภาพเป็นประธานกรรมการ และเอกอัครราชทูตของอาเซียนที่พำนักอยู่ ณ ประเทศเจ้าภาพเป็นกรรมการ จำนวนที่นั่งของคณะกรรมการประจำไม่ตายตัว จะขึ้นอยู่กับขนาดของการประชุมระดับรัฐมนตรีในแต่ละครั้ง คณะกรรมการประจำจะเป็นผู้ปฏิบัติงานประจำของอาเซียน

3. คณะกรรมการถาวร (Permanent Committee) สมาชิกของคณะกรรมการชุดนี้จัดมาจากผู้ชำนาญจากสาขาต่าง ๆ ของประเทศภาคีอาเซียน คณะกรรมการชุดนี้จะทำงานตามโครงการต่าง ๆ ของอาเซียน จะให้ข้อเสนอแนะต่อที่ประชุมประจำปีระดับรัฐมนตรี

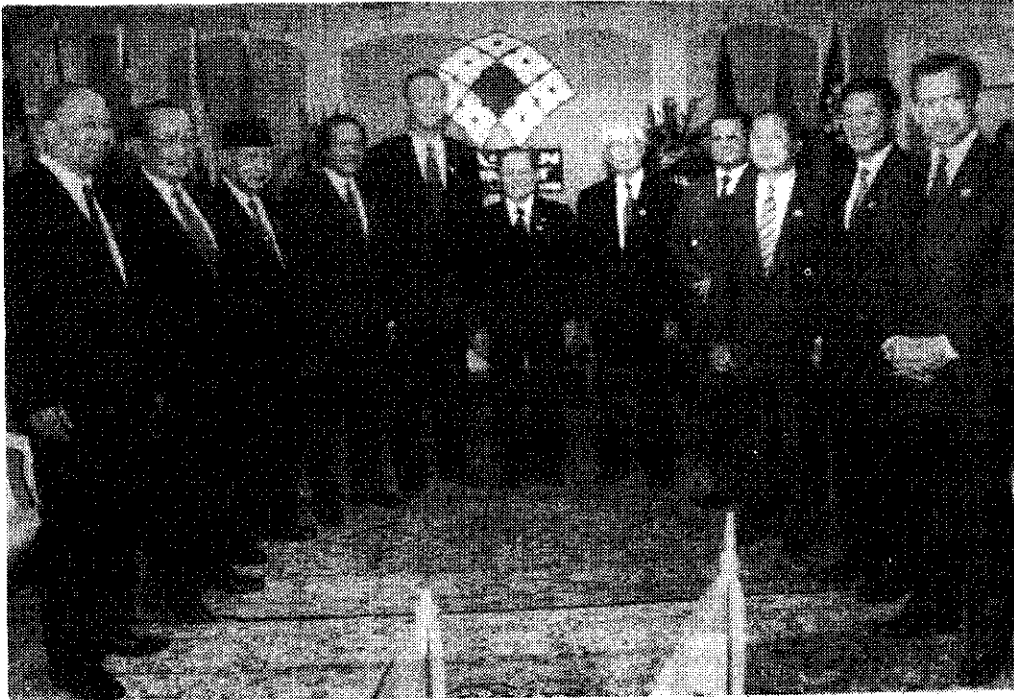
4. สำนักงานเลขาธิการอาเซียนกลาง เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งหมด จัดเป็นหน่วยงานใหญ่ เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1973 สำนักงานเลขาธิการกลางนี้ตั้งอยู่ที่ประเทศอินโดนีเซีย

นอกจากหน่วยงานประจำดังกล่าวแล้ว ยังมีคณะกรรมการเฉพาะกาลอีกกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่ดำเนินตามโครงการเฉพาะเรื่องตามโครงการอาเซียน

การประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) หน่วยงานต่าง ๆ ของสมาคมอาเซียนจะมีจัดประชุมกันเสมอ ๆ ทั้งนี้ตามหัวข้อโครงการที่เกี่ยวข้อง แต่นโยบายหลักจะขึ้นอยู่กับผลการประชุมสุดยอดอาเซียน และในระหว่างวันที่ 14-15 ธันวาคม ค.ศ. 1995 ได้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 5 ที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย

2. องค์การการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area=AFTA) องค์การการค้าเสรีอาเซียน มีชื่อเรียกโดยย่อว่า องค์การอาฟต้า ผู้เสนอแนวคิดนำไปสู่การก่อตั้งองค์การอาฟต้า คือนายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีของไทย ด้วยความมุ่งหวังที่จะให้องค์การอาฟต้าเป็นองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจในรูปแบบของเขตการค้าเสรี (Free Trade Area) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในลักษณะที่ประเทศสมาชิกจะไม่มีกีดกันกีดกันระหว่างกัน ทั้งยังไม่มีกีดกันจำกัดโควตานำเข้าสินค้าของประเทศสมาชิกอีกด้วย ซึ่งตามข้อตกลงของอาฟต้า ในปี ค.ศ. 2003 ข้อบังคับต่าง ๆ ตามรูปแบบของเขตการค้าเสรีจะเริ่มบังคับใช้ และในปี ค.ศ. 2010

จะมีการบังคับใช้อย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2010 ก็คือระบบภาษีศุลกากรต่าง ๆ ในหมู่รัฐสมาชิกจะถูกยกเลิกไปหมดสิ้น และสินค้าประเภทต่าง ๆ จะเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรี

ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียน ณ ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ ประเทศไทย
14-15 พ.ย. ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538)

ปฏิญญาการประชุมสุดยอดกรุงเทพฯ พ.ศ. 2538*

คำร่างปฏิญญาการประชุมสุดยอดกรุงเทพฯ พ.ศ. 2538 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2538 บรรดาผู้นำชาติต่าง ๆ ในเอเชียทั้ง 7 ประเทศ ได้แก่ สุลต่านฮัสซานาล โบลเคียห์ แห่งบรูไน ดารุสซาลาม, ประธานาธิบดีซูฮาร์โตสาธารณรัฐอินโดนีเซีย, นายมหาธีร์ โมฮัมหมัด นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย, พล.อ. ฟิเดล รามอส ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์, นายโก๊ะ จ๊ก ตง นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์, นายโว วัน เกียติ นายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีไทย

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ประดาประมุขแห่งรัฐและหัวหน้าคณะรัฐบาลแห่งประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แรงบันดาลใจจากความก้าวหน้าและความสำเร็จของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีกำลังใจจากการที่เวียดนามได้เข้าเป็นสมาชิก รายที่เจ็ดของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลาว และกัมพูชาได้มีส่วนร่วมในการประชุมในฐานะผู้สังเกตการณ์ยิ่งกว่านั้น เมื่อบัดนี้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด เป็นภาคีสถิติสัญญาว่าด้วยมิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งได้รับการรับรองจากองค์การสหประชาชาติโดยมติที่ประชุมสมัชชาที่ 47/53 (บี) มีความเชื่อมั่นว่า ในไม่ช้าสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนจะรวมประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมดไว้ด้วยกัน ด้วยเหตุดังกล่าว จึงขอประกาศว่า

1. **อาเซียน** จะเร่งดำเนินการให้อาเซียนได้มีสมาชิกเป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมดเมื่ออย่างช้าคริสต์ศตวรรษที่ 21

2. **อาเซียน** จะปลูกฝังและสร้างเสริมเอกลักษณ์จิตวิญญาณ และความสำนึกในความ เป็นประชาคมอาเซียนโดยการให้พลเมืองทั้งหลายได้มีส่วนร่วมมากขึ้น

3. **อาเซียน** จะยกระดับความร่วมมือในกิจกรรมเฉพาะด้านเพื่อให้มวลสมาชิกได้ ประโยชน์ร่วมกันอย่างทั่วถึง

4. **อาเซียน** จะดำเนินการให้มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงขึ้นทางด้านเศรษฐกิจโดยอาศัย พื้นฐานจากความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมเพื่อริเริ่มความร่วมมือในกิจการใหม่ ๆ และส่งเสริมให้มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในเวทีระหว่างประเทศ

5. **อาเซียน** จะใช้มาตรการที่จะเพิ่มขีดความสามารถทั้งในระดับประเทศและระดับ ภูมิภาค ให้ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม มนุษยธรรม และอื่น ๆ

*คัดลอกจาก มติชนรายวัน 16 ธ.ค. 2538

6. **อาเซียน** จะมีบทบาทมากขึ้นในการมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือใด ๆ ในระดับภูมิภาคและในเวทีระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการสร้างเสริมความมั่นคงและความเจริญมั่งคั่งในเอเชียและแปซิฟิก และโลก

ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง

7. **เกี่ยวกับความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง** เราได้มีความเห็นชอบร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(การเพิ่มสมาชิกของอาเซียนเป็น 10 ประเทศ)

- **อาเซียน** มีความแน่วแน่ที่จะรวมประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด 10 ประเทศ ไว้ในอาเซียน โดยจะดำเนินการตามความมุ่งหมายและหลักการที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยมิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และปฏิญญาแห่งความสามัคคีแห่งอาเซียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือ การร่วมมือเพื่อสันติภาพและแบ่งปันความมั่นคง

- **อาเซียน** จะแสวงหาทางแก้ไขกรณีพิพาทในทะเลจีนใต้ด้วยวิธีการสันติโดยเร็วที่สุด และจะดำเนินการเพื่อป้องกันความขัดแย้งใด ๆ ทั้งยังจะเสริมสร้างความร่วมมือในทะเลจีนใต้

- **อาเซียน** ขอให้คำมั่นว่าจะเร่งรัดการเจรจาจัดทำสนธิสัญญาว่าด้วยเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคให้สำเร็จโดยเร็ว เพราะจะพิทักษ์ความมั่นคงและปลอดภัยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาเซียนขอเรียกร้องให้ประเทศทั้งหลายที่ครอบครองอาวุธนิวเคลียร์มีบทบาทที่สร้างสรรค์ในการทำให้เขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นความจริง

- **อาเซียน** ขอเรียกร้องต่อรัฐทั้งหลายที่ครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ให้ดำเนินมาตรการที่เข้มงวดกว่าเดิมเพื่อลดจำนวนและขจัดอาวุธนิวเคลียร์ทั้งปวง อันเป็นการปฏิบัติตามข้อผูกพันของสนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ อาเซียน ขอเรียกร้องด้วยเช่นกันให้รัฐต่าง ๆ เหล่านั้นเร่งดำเนินการจัดทำสนธิสัญญาห้ามทดลองอาวุธนิวเคลียร์ที่มีผลบังคับอย่างทั่วถึงและเชื่อถือได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสันติภาพของโลก

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

8. ในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เราตกลงที่จะรับรองแผนงานต่อไปนี้เพื่อขยายการรวมตัวทางเศรษฐกิจรวมทั้งกลไกที่เกี่ยวข้อง

- **อาเซียน** จะเร่งดำเนินการเพื่อให้การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนประสบความสำเร็จก้าวหน้าและสัมฤทธิ์ผลก่อนปี ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) โดยประเทศสมาชิกจะเพิ่มรายการสินค้าที่จะจัดให้มีการลดอัตราภาษีเหลือร้อยละ 0-5 ภายในปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) และขยายรายการผลิตภัณฑ์ที่จะลดอัตราภาษีเหลือร้อยละ 0 ภายในปีเดียวกัน

- **อาเซียน** จะยกเลิกข้อจำกัดเชิงปริมาณและอุปสรรคการค้าที่มีใช้อยู่ตราภาษีและกำหนดจะกำจัดอุปสรรคการค้าดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2539

- **อาเซียน** จะนำเอามาตรการทางเทคนิคที่มีความชัดเจนเข้าใจได้ง่ายมาใช้ปรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกัน และทำข้อตกลงทางทวิภาคีหรือพหุภาคีเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับการค้าในภูมิภาคอาเซียน จะปฏิบัติตามโครงการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเหล่านี้โดยจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2539

- **อาเซียน** จะปรับพิทักษ์อัตราภาษีศุลกากรให้ได้มาตรฐานเดียวกันโดยใช้รหัสตัวเลข 8 หลัก (HS-8) และใช้การประเมินระบบราคาเกดต์ (GATT) ภายในปี 2540 (ค.ศ. 1997) นอกจากนี้อาเซียน จะริเริ่มระบบช่องพิธีการพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกในการผ่านสินค้าภายใต้อัตราภาษีพิเศษของอาเซียน

- **อาเซียน** จะกระชับสัมพันธภาพทางความร่วมมือด้านต่าง ๆ และจะไม่ละวงการดำเนินความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศคู่เจรจาและกับกลุ่มภูมิภาคอื่น ๆ อาทิ กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ (CER) สหภาพยุโรปและเขตการค้าเสรีในอเมริกาเหนือ (NAFTA)

- **อาเซียน** ตระหนักในความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญาในการค้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและในการค้าระดับโลก อาเซียน จะปฏิบัติตามกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในด้านทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นการยืนยันถึงความตั้งใจของอาเซียนว่าจะแสวงหาวิถีทางเพื่อกำหนดระบบสิทธิบัตรอาเซียนและระบบเครื่องหมายการค้าอาเซียน

- **อาเซียน** จะดำเนินแผนปฏิบัติการอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือและการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศโดยตรง ซึ่งจะทำให้ภูมิภาคนี้เป็นที่สนใจมากขึ้นในฐานะที่เป็นศูนย์กลางการลงทุนระดับภูมิภาคทั้งยังจะเป็นการกระตุ้นให้มีการลงทุนภายในภูมิภาคอีกด้วย

- **อาเซียน** จะกำหนดแผนความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมฉบับใหม่ ซึ่งจะให้เอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรม และจะสนับสนุนในอุตสาหกรรมที่มีพื้นฐานทางเทคโนโลยีและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

- **อาเซียน** ขอประกันความมั่นคงและความยั่งยืนของแหล่งพลังงานโดยจะกระจายการใช้ทรัพยากรให้มีการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากร และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งนำเอาเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ อาเซียน จะดำเนินงานตามโครงการปฏิบัติการระยะกลางว่าด้วยความร่วมมือด้านพลังงาน (พ.ศ. 2538-2542) โดยให้เอกชนมีส่วนร่วมมากขึ้นในด้านการลงทุนแขนงต่าง ๆ การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยจะมุ่งพัฒนาพลังไฟฟ้าเป็นสำคัญ

- **อาเซียน** จะให้ความสนใจเรื่องการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การรักษาทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การให้บริการด้านการขนส่งและสาธารณูปโภค การอำนวยความสะดวกทางด้านระเบียบการเข้าเมือง และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

- **อาเซียน** จะดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางโดยจะเน้นเรื่องสารสนเทศ เทคโนโลยี การเงิน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการตลาด

- **อาเซียน** จะเสริมสร้างความสัมพันธ์กับหอการค้าและอุตสาหกรรมให้มั่นคงยิ่งขึ้น อันจะเป็นช่องทางให้ภาคเอกชนสามารถที่มีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในการกำหนดนโยบาย และการดำเนินโครงการของอาเซียน

- **อาเซียน** จะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในเรื่องต่าง ๆ ทางการค้าระหว่างประเทศในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งในองค์การการค้าโลก (WTO) และในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจแห่งเอเชียและแปซิฟิก (APEC) และโดยที่นโยบายด้านการเงินและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อาจมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อเศรษฐกิจของภูมิภาค อาเซียน จึงจะมีบทบาทอย่างเข้มแข็ง ในการกำหนดประเด็นของเรื่องต่าง ๆ ทางด้านการเงินและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

- **อาเซียน** จะใช้กลไกระงับข้อพิพาททั่วไป ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งใด ๆ ในความตกลงทางเศรษฐกิจของอาเซียน ซึ่งในกลไกทั่วไปดังกล่าวจะมีกลไกพิเศษที่กำหนดขึ้นโดยเฉพาะ สำหรับความตกลงทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ

ความร่วมมือในกิจกรรมเฉพาะด้าน

9. ในสาขาความร่วมมือทางกิจกรรมเฉพาะด้านเรามีความเห็นร่วมกัน ดังนี้

- **อาเซียน** จะพยายามเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเทคโนโลยีตามกำลังความสามารถในระดับชาติและบนพื้นฐานความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในภูมิภาคที่สามารถพึ่งตนเองและเป็นไปตามความต้องการของประเทศสมาชิก โดยให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมด้วยอย่างจริงจัง

- **อาเซียน** จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิทยาการ ซึ่งจะเป็นวิถีทางให้บรรลุเป้าหมายและคงสถานะความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

- **อาเซียน** จะสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมโดยการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ภาคเอกชนได้มีส่วนร่วม เพื่อประโยชน์ของชนรุ่นหลังและเพื่อการรักษาสภาพความสมดุลของระบบนิเวศ

- **อาเซียน** จะอนุรักษ์ เก็บสงวนและส่งเสริมมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญอันแบ่งแยกมิได้จากชีวิตและจิตวิญญาณของประชาชนในอาเซียน และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว อาเซียนจะสรรหาวิถีทางสร้างเสริมสภาวะแวดล้อมที่มีพลังโน้มถ่วงให้มีการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทางด้านวัฒนธรรมและค่านิยมของหมู่เหล่า ทั้งที่เป็นประเพณีดั้งเดิมและที่เป็นวัฒนธรรมสมัยใหม่และร่วมสมัย โดยยอมรับความคล้ายคลึงและความแตกต่างทางประเพณีของท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นขุมกำเนิดของผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะเหล่านั้น

- **อาเซียน** จะยกระดับทรัพยากรบุคคลโดยการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการศึกษาการฝึกอบรมและวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการถ่ายทอดวิทยาการรวมทั้งเสริมสร้างเครือข่ายของสถาบันการศึกษาฝึกอบรมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

- **อาเซียน** จะปลูกจิตสำนึกของความเป็นอาเซียนในหมู่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะปลูกฝังให้เยาวชนได้ตระหนักถึงจิตวิญญาณและเอกลักษณ์ที่มีอยู่ในความเป็นอาเซียน โดยใช้วิธีการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ตามความเหมาะสมทางด้านสื่อมวลชน ระบบการสื่อสาร การศึกษา และโดยการติดต่อกับประชาชนโดยตรง

- **อาเซียน** จะพยายามอย่างที่สุดเพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยการให้ความมั่นใจในความยุติธรรมในสังคม ปรับปรุงคุณภาพของการบริการทางสังคมและให้ประชาชนได้รับบริการนั้นอย่างทั่วถึงและดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

- **อาเซียน** มีภาระหน้าที่จะต้องขจัดความไม่รู้หนังสือให้สิ้นไป และจะต้องสร้างสังคมที่ประชาชนมีการศึกษาและได้รับรู้ข่าวสารข้อมูลมากขึ้น โดยมีความร่วมมือในด้านการพัฒนาการศึกษาอย่างกว้างขวางและจัดให้ประชาชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วกัน

- **อาเซียน** จะให้ความสนับสนุนแก่องค์กรและหน่วยงานใด ๆ ทั้งที่เป็นของรัฐและของเอกชนในระดับชาติและระดับระหว่างประเทศ ที่สร้างสรรค์ชุมชนโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมทางด้านการศึกษาด้วยตระหนักดีว่าการศึกษาของชุมชนมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาแบบยั่งยืน

- **อาเซียน** จะส่งเสริมความมั่นคงของครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานของสังคมที่มีความเข้มแข็ง เอื้ออาทรต่อกัน และมีความสามัคคี สามารถเผชิญกับปัญหาใด ๆ ที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้โดยการส่งเสริมให้เกิดค่านิยมและความผูกพันที่แน่นแฟ้นในครอบครัว รวมทั้งจัดสรรระบบประกันและคุ้มครองเพื่อช่วยผ่อนปรนผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

- **อาเซียน** จะดำเนินการให้สตรีได้มีส่วนอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพในสังคมทุกด้านและทุกระดับ

- **อาเซียน** จะเสริมสร้างความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อเด็กและเยาวชน ในด้านการดำรงชีวิต การคุ้มครอง และการพัฒนาชนรุ่นหลังนี้

- **อาเซียน** จะร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งเพื่อต่อสู้กับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง (เอดส์) ซึ่งรวมถึงการระดมทรัพยากรทั้งหมดเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการในกรณีเร่งด่วน

- **อาเซียน** จะมีความพยายามมากขึ้นในด้านการร่วมมือเพื่อปราบปรามการค้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมาย โดยจะให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อโครงการลดความต้องการใช้ยาเสพติด การแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ข้อมูลและข่าวสาร โดยมีวัตถุประสงค์ให้อาเซียนเป็นเขตปลอดยาเสพติด

- **อาเซียน** จะคงส่งเสริมให้ภาคต่าง ๆ ในสังคมรวมทั้งองค์กรเอกชนและองค์กรอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอาเซียนที่เกี่ยวข้อง

- **อาเซียน** จะกระชับความร่วมมือด้านกิจการเกี่ยวกับระบบราชการพลเรือน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบราชการพลเรือนในแต่ละประเทศ

ความสัมพันธ์กับประเทศนอกกลุ่มอาเซียน

10. **อาเซียน** จะคงให้ความสำคัญและดำเนินกระบวนการเจรจาต่อไปกับประเทศคู่เจรจา ประเทศที่มีความสัมพันธ์เฉพาะด้าน และประเทศคู่ปรึกษาหารือโดยคำนึงถึงการมีผลประโยชน์ร่วมกันเป็นพื้นฐานและปฏิบัติด้วยการแสดงถึงเจตนารมณ์อันดีและการเป็นหุ้นส่วนของกันและกัน

11. **ในโลกที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันนี้** **อาเซียน** จะยังคงมองออกไปภายนอกและจะกระชับความสัมพันธ์ที่มีอยู่กับประเทศภาคีความร่วมมือ ในขณะที่เดียวกับที่จะสร้างความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ต่อไป

องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของภูมิภาคอเมริกา

โดยสภาพภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม ประเทศในอเมริกาแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มประเทศในภูมิภาคอเมริกาเหนือ อเมริกากลาง และอเมริกาใต้ ในประวัติศาสตร์ยุคใหม่ กล่าวได้ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีอิทธิพลเหนือกลุ่มประเทศภูมิภาคอเมริกาทั้งหมด การรวมตัวทางเศรษฐกิจและการเมืองของกลุ่มประเทศในภูมิภาคนี้ จึงจะมีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำ หรือมีอิทธิพลอยู่เบื้องหลัง หรือมีผลประโยชน์ผูกพันกับสหรัฐอเมริกา

แผนที่แสดงประเทศในภูมิภาคอเมริกาใต้

องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเมืองของกลุ่มประเทศอเมริกาที่สำคัญ มีดังนี้ คือ

1. องค์การนาารัฐอเมริกัน (Organization of American States หรือ OAS) องค์การนาารัฐอเมริกันเป็นการรวมตัวของประเทศในอเมริกาทั้งหมด วิวัฒนาการมาจากกลุ่มสหภาพสาธารณรัฐอเมริกา (The International Union of American Republics) ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1890 วัตถุประสงค์ของกลุ่มสหภาพสาธารณรัฐอเมริกามุ่งทำงานพัฒนาและเสริมสร้างความร่วมมือกันทางการค้า ถึงปี ค.ศ. 1906 กลุ่มสหภาพสาธารณรัฐอเมริกาเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า สหภาพกลุ่มอเมริกา (Pan American Union) แต่วัตถุประสงค์ขององค์การยังคงขีดวงอยู่ที่การค้าเท่านั้น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหภาพกลุ่มอเมริกาได้ประชุมที่เมืองเม็กซิโกซิตี ประเทศเม็กซิโก ผลจากการประชุมได้มีการเซ็นสัญญากันขึ้นเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1947 ค.ศ. 1948 ได้มีการประชุมกันอีกครั้งหนึ่งที่เมืองโกโบต้า ซึ่งข้อตกลงครั้งนี้เองก่อให้เกิดองค์การนาารัฐอเมริกันขึ้น

วัตถุประสงค์หลักขององค์การนาารัฐอเมริกัน ประกอบด้วย

1. เพื่อแก้ไขปัญหาในภูมิภาค
2. เพื่อช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและการทหารซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ทางการทหารแล้วให้ถือว่า "ชาติใดถูกรุกรานให้ถือว่าชาติสมาชิกของภาคีสันติสัญญาได้ถูกรุกรานด้วย"
3. ต่อต้านการแพร่ขยายลัทธิคอมมิวนิสต์ วัตถุประสงค์นี้เกิดขึ้นนับจาก ค.ศ. 1953 เป็นต้นมา โดยมีหลักการว่า ให้ถือว่าการเข้ายึดครองหรือเข้าควบคุมสถาบันทางการเมืองของนาารัฐอเมริกาโดยขบวนการคอมมิวนิสต์สากล เป็นการคุกคามต่ออธิปไตยและเอกราชทางการเมืองของนาารัฐอเมริกาทุกรัฐ และเป็นภัยต่อสันติภาพของอเมริกาทั้งทวีป

ในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น องค์การนาารัฐอเมริกันจะใช้วิธีเรียกประชุมฉุกเฉินถ้าจำเป็น และการตัดสินใจเพื่อกระทำการนั้นให้ถือเสียง 2 ใน 3 ของสมาชิกเป็นเครื่องชี้ขาด

2. ข้อตกลงการค้าเสรีแห่งอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement หรือ NAFTA) ข้อตกลงการค้าเสรีแห่งอเมริกาเหนือจะรู้จักกันโดยทั่วไปว่า องค์การนาาฟต้า ประเทศสมาชิกมี 3 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก นาาฟต้าเป็นองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค เกิดขึ้นเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1994 วัตถุประสงค์หลักของนาาฟต้า คือ การสร้างเขตการค้าเสรีขึ้นในภูมิภาคอเมริกาเหนือ ในข้อตกลงจะระบุรายละเอียดต่าง ๆ อาทิ การยกเลิกภาษีศุลกากร การบริหารการเงิน ข้อตกลงว่าด้วยการขนส่งและอื่น ๆ ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผลของข้อตกลงจะทำให้กฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่ปิดกั้น

การไหลของการค้าและการลงทุนในระหว่างประเทศสมาชิกของนาฟต้าจะค่อย ๆ ลดลงจนกระทั่งหมดไปภายในระยะเวลา 15 ปี

ส่วนข้อผูกพันของการเป็นสมาชิกขององค์การนาฟต้ามีอยู่ว่า ประเทศสมาชิกของนาฟต้าสามารถถอนตัวออกจากข้อตกลงนาฟต้าได้ โดยต้องแจ้งให้ประเทศภาคีสมาชิกทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 6 เดือน ข้อตกลงของนาฟต้าจะส่งผลกระทบต่อประเทศเม็กซิโกค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับสมาชิกอื่น คือ สหรัฐอเมริกา และแคนาดา เนื่องจากปัจจุบันภาคีศุลกากรของเม็กซิโกอยู่ในระดับสูงสุด

3. ความร่วมมือป้องกันทางอากาศในดินแดนภาคพื้นทวีปอเมริกาเหนือ (The North American Air Defense Command หรือ NORAD) เป็นองค์การความร่วมมือทางทหารระหว่างประเทศแคนาดากับสหรัฐอเมริกา เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1958 มีจุดมุ่งหมายที่จะร่วมมือกันในการป้องกันภัยทางอากาศ หรือป้องกันภัยจากการโจมตีทางอากาศในบริเวณภาคพื้นทวีปอเมริกาเหนือ

สาเหตุที่นำไปสู่การเจรจาความร่วมมือป้องกันทางอากาศในดินแดนภาคพื้นทวีปอเมริกาเหนือ ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับแคนาดา เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของแคนาดา มีสภาพเป็นรัฐกันชนระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียต ซึ่งมีเพียงช่องแคบเบริงและรัฐอะแลสกาขวางกั้นแคนาดากับสหภาพโซเวียตเท่านั้น ในช่วงของสงครามเย็น สหรัฐอเมริกาและแคนาดา มีความเกรงภัยการรุกรานจากสหภาพโซเวียต ประเทศทั้งสองจึงเจรจาร่วมมือกันในการป้องกันการรุกรานทางอากาศจากสหภาพโซเวียต และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อป้องกันการแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคอเมริกาเหนือ

4. องค์การตลาดร่วมอเมริกากลาง (The Central American Common Market หรือ CACM) องค์การนี้กำเนิดขึ้นในปี ค.ศ. 1960 วัตถุประสงค์หลักมุ่งไปในทางเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจตามแบบอย่างขององค์การตลาดร่วมยุโรป หรือ อีอีซี รายละเอียดที่ปรากฏในข้อตกลงการก่อตั้งองค์การ ระบุถึงการจำกัดและการยกเลิกอัตราภาษีสินค้าเข้าระหว่างประเทศสมาชิก การตกลงอัตราค่าภาษีให้เท่าเทียมกัน การแลกเปลี่ยนส่งสินค้าออกและระเบียบทางด้านประกอบการเศรษฐกิจอื่น ๆ ภาคีสมาชิกขององค์การตลาดร่วมอเมริกากลางมี 5 ประเทศ คือ คอสตาริกา กัวเตมาลา เอลซัลวาดอร์ ฮอนดูรัส และนิการากัว

จากการดำเนินงานขององค์การตลาดร่วมอเมริกากลาง สินค้าที่ทำการซื้อขายกันในกลุ่มประเทศสมาชิก จำนวนประมาณ 95 เปอร์เซ็นต์ ได้รับการยกเลิกภาษีขาเข้าระหว่างรัฐภาคีทั้งหมด ซึ่งจะมีผลทางอ้อมทำให้เกิดเสรีทางการค้ามากขึ้น นอกจากนั้น ข้อเข้มงวดกวดขันต่าง ๆ ของพิกัดอัตราภาษีศุลกากรก็ได้รับผ่อนผัน โดยมีกฎเกณฑ์มาตรฐานร่วมกันเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการขององค์การตลาดร่วมอเมริกากลางยังมีอุปสรรคอยู่มาก เพราะประเทศสมาชิกมีผลผลิตทางเกษตรเป็นหลัก ต่างก็มุ่งขายสินค้าเกษตรให้กับประเทศอุตสาหกรรมนอกกลุ่ม และต่างก็มีสภาพเสียเปรียบด้านการค้ากับประเทศอุตสาหกรรมที่อยู่นอกองค์การ ต่างตกอยู่ในสภาพการเสียดุลย์การค้า ผลได้หรือผลเสียทางเศรษฐกิจของประเทศภาคีองค์การตลาดร่วมอเมริกากลางจึงผูกพันกับประเทศนอกกลุ่ม ดังนั้น การวางนโยบายพิกัดอัตราภาษีร่วมกันจึงไม่ได้ผลเท่าที่คาดคะเนไว้ตั้งแต่แรก การดำเนินงานขององค์การจึงเป็นเพียงขั้นต่อรองผลประโยชน์ เพื่อที่แต่ละฝ่ายจะได้สูญเสียผลประโยชน์ส่วนตนน้อยที่สุดเท่านั้น

5. กลุ่มเศรษฐกิจแคริบเบียน (Caribbean Community หรือ CARICOM) กลุ่มเศรษฐกิจแคริบเบียนหรือแครีคอมวิวัฒนาการมาจากสมาคมการค้าเสรีแคริบเบียน (Caribbean Free Trade Association) กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1968 ได้มีการก่อตั้งสมาคมการค้าเสรีแคริบเบียน ซึ่งเป็นการรวมตัวในรูปแบบการค้าเสรี ต่อมาปี ค.ศ. 1974 ได้เปลี่ยนมาเป็นการรวมตัวในรูปแบบสหภาพศุลกากร พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มเศรษฐกิจแคริบเบียน หรือ องค์การแครีคอม

ประเทศสมาชิกขององค์การแครีคอมมีดังนี้ คือ กิอานา บาร์เบโดส จาไมกา ตรินิแดด โทนาโก และรวมทั้งเกาะเล็กเกาะน้อยต่าง ๆ ในทะเลแคริบเบียน

จุดมุ่งหมายหลักขององค์การคือ การยกเลิกภาษีศุลกากรภายในกลุ่มประเทศสมาชิก

6. สมาคมการค้าเสรีลาตินอเมริกา (The Latin American Free Trade Association หรือ LAFTA) สมาคมนี้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปในชื่อองค์การแลพต้า จัดว่าเป็นองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจอีกองค์การหนึ่งในภูมิภาคอเมริกาใต้ ก่อตั้งขึ้นเมื่อต้นปี ค.ศ. 1960 ซึ่งเป็นปีเดียวกันกับการก่อตั้งองค์การตลาดร่วมอเมริกากลาง

วัตถุประสงค์ขององค์การแลพต้า คือ มุ่งหวังจะสร้างเขตการค้าเสรีของสินค้าอุตสาหกรรม และสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจในหมู่สมาชิก ทั้งนี้สนับสนุนให้มีการขจัดกำแพงภาษีเข้าระหว่างประเทศสมาชิก เจรจาร่วมกันหาแนวทางที่จะมีผลให้การค้าขายระหว่างกันและกันดำเนินได้โดยสะดวก มั่นคง และกว้างขวาง จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ขององค์การแลพต้ามิได้ระบุถึงเรื่องการทำข้อตกลงร่วมกันของประเทศสมาชิกในด้านหนึ่งด้านใดเป็นพิเศษ อาทิ ไม่มีการกำหนดเรื่องอัตราภาษีศุลกากรดังเช่น องค์การตลาดร่วมยุโรป หรือ องค์การตลาดร่วมอเมริกากลาง

สมาชิกขององค์การแลพต้ามี 11 ประเทศ คือ อาร์เจนตินา โบลิเวีย บราซิล ชิลี โคลัมเบีย เอกวาดอร์ เม็กซิโก ปารากวัย เปรู อุรุกวัย และเวเนซุเอลา

นโยบายการค้าเสรีขององค์การแลพต้าส่งผลให้ปริมาณการค้าขายระหว่างประเทศสมาชิกเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม องค์การนี้ก็ประสบกับอุปสรรค ทำนองเดียวกันกับอุปสรรค

ที่เกิดขึ้นกับองค์การตลาดร่วมอเมริกากลาง อุปสรรคสำคัญที่องค์การแลฟต้าต้องประสบ คือ ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างภาคีสมาชิกประเทศต่าง ๆ ด้วยกันเอง ซึ่งสิ่งนี้สืบเนื่องมาจากความไม่สมดุลทางการพัฒนาในกลุ่มสมาชิก ข้อวิตก คือ ประเทศสมาชิกที่มีการพัฒนาสูง เช่น บราซิล เม็กซิโก จะเป็นฝ่ายที่กอบโกยผลประโยชน์ส่วนมากไปเสีย หากสมาชิกที่มีการพัฒนาในระดับต่ำกว่ายอมรับ หรืออ่อนแอตามการตกลงยกเลิกกำแพงภาษีนำเข้าหรือมาตรการอื่น ๆ ฉะนั้น ประเทศสมาชิกที่มีการพัฒนาอยู่ในระดับต่ำมักจะลังเลใจ ที่จะยอมรับนโยบายการค้าเสรีตามข้อตกลงร่วมกันเสมอ การทำข้อตกลงร่วมกันจึงประสบผลเฉพาะช่วงแรกของการก่อตั้งสมาคมเท่านั้น นอกจากนั้นแล้ว การร่วมทำการตกลงมักล้มเหลวเป็นส่วนใหญ่

องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของภูมิภาคออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

ภูมิภาคออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกมีประเทศที่สำคัญ 2 ประเทศ คือ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ บทบาททางการเมืองระหว่างประเทศของประเทศทั้งสองจะมีทั้งในรูปแบบของการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม และรูปแบบของการดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยลำพังเพียงประเทศเดียว

1. **เครือจักรภพอังกฤษ (The British Commonwealth)** ทั้งประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ต่างเป็นอดีตประเทศอาณานิคมของอังกฤษ และเมื่อได้เอกราชแล้ว ต่างก็มีฐานะเป็นสมาชิกของเครือจักรภพอังกฤษ การรวมตัวกันของ “เครือจักรภพอังกฤษ” เกิดขึ้นเมื่อประมาณ ค.ศ. 1942 ประเทศที่เป็นสมาชิก ได้แก่ ประเทศเอกราชต่าง ๆ ที่ในอดีตเคยอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ หรือ เคยเป็นอาณานิคมของอังกฤษมาก่อน แต่ก็มีได้มีการบังคับให้เข้าเป็นสมาชิกของเครือจักรภพอังกฤษ การเข้าเป็นสมาชิกจะเป็นไปโดยความสมัครใจ และจะลาออกเมื่อใดก็ได้ ด้วยเหตุนี้ จึงมีหลายประเทศเหมือนกันที่มีได้เป็นสมาชิกของเครือจักรภพ เช่น พม่า ไอร์แลนด์ ซูดาน เป็นต้น ในขณะที่มีสมาชิกของเครือจักรภพอังกฤษอยู่ 49 ประเทศ ซึ่งตัวเลขก็จะเปลี่ยนไปได้อีกตลอดเวลา

จุดประสงค์ในการรวมกลุ่มของเครือจักรภพอังกฤษก็เพื่อความเป็นปึกแผ่นทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ในด้านการเมือง อังกฤษต้องการให้บรรดาประเทศสมาชิกยอมรับองค์ประชุมของอังกฤษ เป็นประมุขของบรรดาประเทศสมาชิก ส่วนในด้านเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมการค้าการชำระระหว่างกัน มีการเจรจาตกลงลดกำแพงภาษีระหว่างบรรดาประเทศสมาชิก ซึ่งมีผลให้ประเทศสมาชิกสามารถซื้อสินค้าที่ผลิตจากบรรดาประเทศสมาชิกได้ถูกกว่าสินค้าที่ผลิตจากประเทศภายนอก

ลักษณะการรวมกลุ่มประเทศเครือจักรภพไม่มีแบบแผนมากนัก เป็นการรวมตัวกันแบบสโม่สมมากกว่าการรวมแบบองค์การ

2. สนธิสัญญาความมั่นคงระหว่างออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา หรือ ANZUS) องค์การแอนซัสก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1951 ภาควิชาศึกษามีทั้งหมด 3 ประเทศคือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา วัตถุประสงค์หลักขององค์การคือ เพื่อการป้องกันร่วมกัน เพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคงใน “เขตนครหลวงของภาคีหรือดินแดนที่เป็นเกาะภายใต้อาณาเขตของตนในแปซิฟิก หรือต่อกองทัพเรือ หรือเครื่องบินสาธารณะในแปซิฟิก”

องค์การแอนซัสเกิดขึ้นจากการเจรจาร่วมมือกันของประเทศที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์คนละทวีป ได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกาจากทวีปอเมริกา ประเทศออสเตรเลียและประเทศนิวซีแลนด์จากทวีปออสเตรเลีย สำหรับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มีความต้องการร่วมทำสัญญากับสหรัฐอเมริกา เพราะต้องการให้ผู้รุกราน (ถ้ามีขึ้น) ได้เห็นว่า ประเทศตนนั้นมีได้อยู่โดดเดี่ยวในเขตแปซิฟิก ส่วนสหรัฐอเมริกานั้น การดำเนินนโยบายเป็นสมาชิกในองค์การแอนซัสเป็นผลพวงจากนโยบายปิดล้อมคอมมิวนิสต์ และเพื่อแสดงความเป็นมหาอำนาจในเขตแปซิฟิก

อย่างไรก็ตาม นับจาก ค.ศ. 1989 เป็นต้นมา สหรัฐอเมริกามีเรื่องไม่ลงรอยกับนิวซีแลนด์ ในกรณีที่นิวซีแลนด์ไม่ยินยอมให้เรือรบติดอาวุธปรมาณูของสหรัฐอเมริกาเข้าเทียบท่าเรือของตน และนิวซีแลนด์ได้ปฏิเสธที่จะยอมรับพันธกรณีตามกติกาสันธิสัญญาแอนซัส

องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของภูมิภาคแอฟริกา

องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของภูมิภาคแอฟริกา จะมีความหลากหลายอยู่มากเมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอื่นของโลก ปัจจัยสำคัญสืบเนื่องจากทวีปแอฟริกาเป็นแหล่งที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสูง กล่าวคือ ช่วงเวลาก่อนที่สงครามโลกครั้งที่ 2 จะอุบัติขึ้นหรือก่อน ค.ศ. 1939 พื้นที่ในทวีปแอฟริกาส่วนใหญ่ตกอยู่ภายใต้การครอบครองของประเทศในภูมิภาคยุโรป จะมีสภาพเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน หรือเบลเยียม แต่ช่วงเวลานับจากการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา รัฐในทวีปแอฟริกาจะทยอยได้รับเอกราชทั้งโดยสันติวิธีและโดยการสู้รบ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศในทวีปนี้จึงมีขึ้นตลอดเวลา จึงเป็นการยากที่จะกล่าวโดยสรุปถึงแนวโน้มทั่วไปของลักษณะการรวมตัวทางเศรษฐกิจและการเมืองได้ ทั้งองค์การส่วนภูมิภาคที่เกิดขึ้นก็อาจจะมีการซ้ำซ้อน หรือเปลี่ยนแปลงไปจากที่เกิดการก่อตั้งขึ้นระยะแรก ๆ

แผนที่แสดงประเทศในทวีปแอฟริกา

องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของทวีปแอฟริกาจะแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะที่หนึ่ง จะเป็นรูปองค์การความร่วมมือทั้งทวีป เช่น องค์การเอกภาพแอฟริกัน ลักษณะที่สอง จะเป็นรูปแบบองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคภายในทวีปแอฟริกา เช่น องค์การประชาคมเศรษฐกิจของแอฟริกาตะวันตก เป็นต้น

1. **ลัทธิแพนแอฟริกัน (Pan-Africanism)** ลัทธิแพนแอฟริกัน เป็นลัทธิชาตินิยมที่เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนของทวีปแอฟริกันเอง ลัทธินี้จึงมิใช่เป็นของใหม่ของคริสต์ศตวรรษที่ 20 แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานแล้ว

ลัทธิแพนแอฟริกันมุ่งเน้นการสร้างความเป็นรัฐเดี่ยวของชาวแอฟริกันทั้งหมด จะไม่มีการแบ่งแยกด้านลัทธิความเชื่อ ศาสนา เผ่าพันธุ์ สนับสนุนการสร้างลักษณะเด่นของความเป็นชาวแอฟริกัน เช่น เชื่อในคริสต์ศาสนาที่มีรูปแบบเฉพาะของชาวแอฟริกัน ไม่ใช่รูปแบบของ

ชาวยุโรป ชาวแอฟริกันจะต้องรักษาวัฒนธรรม และสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ของตนไว้อย่างดี ที่สุด เรียกร้องให้ชาวแอฟริกันในต่างแดน (ในสหรัฐอเมริกา) กลับมาทวีปแอฟริกาเพื่อหลีกเลี่ยงความทุกข์ทรมานเพิ่มขึ้นที่ถูกกดขี่จากคนผิวขาว

จากลักษณะดังกล่าวมาข้างต้น ลัทธิแพนแอฟริกันจึงมีใช้องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หรือการเมือง หรือวัฒนธรรม แต่เป็นความรู้สึกร่วมกันที่ก่อตัวเป็นขบวนการของความร่วมมือของชาวแอฟริกัน โดยมีกลุ่มชาวแอฟริกันที่มีการศึกษาดีเป็นผู้นำขบวนการ และได้มีการจัดประชุมแพนแอฟริกันขึ้นรวมทั้งหมด 6 ครั้ง ระหว่าง ค.ศ. 1900-1945 ประเด็นสำคัญในการประชุมคือ เน้นการให้ชาวแอฟริกันเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองอาณานิคมแอฟริกา และเรียกร้องอิสรภาพ ปลอดจากการเป็นอาณานิคม เป็นเป้าหมายสุดท้าย

2. การประชุมรัฐเอกราชแอฟริกัน (Conference of Independent African States หรือ CIAS) เป็นการประชุมครั้งแรกของประเทศที่เป็นเอกราชในทวีปแอฟริกา ประเทศที่เข้าประชุมมีจำนวน 8 ประเทศ คือ เอธิโอเปีย กานา ไลบีเรีย ลิเบีย โมร็อกโก ซูดาน ตูนิเซีย และสหสาธารณรัฐอาหรับ การประชุมมีขึ้นที่เมืองอักกรา ประเทศกานา เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1958 ผลจากการประชุมดังกล่าวนี้ ได้มีการตกลงกันที่จะสถาปนากลไกสำหรับการปรึกษาหารือและการร่วมมือกัน

เดือนมิถุนายน ค.ศ. 1960 ได้มีการจัดการประชุมขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ที่เมืองแอดดิสอาบาบา ประเทศเอธิโอเปีย ครั้งนี้มีรัฐเอกราชแอฟริกันเข้าร่วมประชุมเพิ่มขึ้นเป็น 11 ประเทศ และอีก 5 ดินแดนซึ่งกำลังจะได้เอกราช ที่ประชุมเสนอแนะให้มีการสถาปนาสมาคมความร่วมมือทางเศรษฐกิจแอฟริกา ให้จัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนา และธนาคารเพื่อการค้า ทว่าข้อเสนอแนะจากที่ประชุมยังมีทันจะดำเนินการให้เป็นรูปธรรมก็เกิดการแตกแยกของกลุ่มรัฐแอฟริกันเสียก่อนในปี ค.ศ. 1961 ทุกอย่างที่เคยเจรจาในที่ประชุมจึงจางหายไป

3. องค์การเอกภาพแอฟริกัน (Organization of African Unity หรือ OAU) องค์การเอกภาพแอฟริกันหรือโอเอยู-เป็นองค์การส่วนภูมิภาคที่ใหญ่ และมีความสำคัญมากที่สุด ในภูมิภาคแอฟริกา ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1963 มีสมาชิกทั้งหมดรวม 30 ประเทศ ซึ่งก็คือรัฐเอกราชเกือบทั้งหมดในเวลานั้น ยกเว้นเฉพาะสหภาพแอฟริกาใต้และโรดิเชียเท่านั้น

ต่อมาใน ค.ศ. 1976 องค์การเอกภาพแอฟริกันได้มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น สมาชิกขององค์การนี้มีรวมทั้งสิ้นเป็น 47 ประเทศ

องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของภูมิภาคตะวันออกกลาง

องค์การความร่วมมือที่สำคัญในภูมิภาคตะวันออกกลาง มีดังนี้

1. **สันนิบาตอาหรับ (League of Arab States : The Arab League)** องค์การสันนิบาตอาหรับจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ประกอบด้วยสมาชิก 22 ประเทศ คือ แอลจีเรีย บาร์เรน ดจีบูตี อียิปต์ อิรัก จอร์แดน คูเวต เลบานอน ลิเบีย มอริตานิเย โมร็อกโก โอมาน ปาเลสไตน์ กาตาร์ ซาอุดีอาระเบีย โชมเลีย ซูดาน ซีเรีย ตูนิเซีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เยเมน และโคโมโรส สันนิบาตอาหรับมีจุดมุ่งหมายสร้างความร่วมมือด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ความคม เป็นสื่อกลางขจัดข้อขัดแย้งในโลกอาหรับ และทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการต่อรองกับอิสราเอล เมื่อครั้งมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นทศวรรษที่ 1970

อนึ่ง ในปี ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2522) องค์การได้ประกาศขับอียิปต์ออกจากเป็นสมาชิกภาพ เนื่องจากอียิปต์ได้ไปเซ็นสัญญาสงบศึกกับอิสราเอล แต่อียิปต์ก็ได้กลับมาเป็นสมาชิกสันนิบาตอาหรับอีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532)

2. **องค์การสนธิสัญญาป้องกันตะวันออกกลาง (Central Treaty Organization : CENTO)** จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1955 (พ.ศ. 2498) พัฒนามาจากสนธิสัญญาแบกแดด (Treaty of Bagdad) องค์การสนธิสัญญาป้องกันตะวันออกหรือเซ็นโต มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ตะวันออก แต่สมาชิกขององค์การประกอบด้วยประเทศในเขตตะวันออกกลางเพียงบางประเทศเท่านั้น ประเทศสมาชิกผู้ก่อตั้งคือตุรกีและอิรัก ต่อมาเพิ่มสมาชิกเพิ่มขึ้น คือ อังกฤษ ปากีสถาน และสหรัฐอเมริกา องค์การเซ็นโตถูกจัดว่าอยู่ในค่ายการเมืองเสรีประชาธิปไตย ปัจจุบันองค์การนี้ล้มเลิกไปโดยปริยาย เนื่องจากไม่มีภัยคอมมิวนิสต์รุกราน และระยะหลังเกิดความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับบางประเทศในตะวันออกกลาง

3. **องค์การประเทศผู้ส่งออกน้ำมันเป็นสินค้าออกหรือโอเปค (Organization of Petroleum Exporting Countries : OPEC)** ประเทศผู้ริเริ่มการก่อตั้งองค์การโอเปค ได้แก่ ประเทศอิรัก ในวันที่ 10 - 14 กันยายน ค.ศ. 1960 ได้มีการประชุมขึ้นที่กรุงแบกแดด ประเทศที่เข้าร่วมประชุมมี 5 ประเทศ คือ เวเนซุเอลา ซาอุดีอาระเบีย คูเวต อิรัก และอิหร่าน ผลจากการประชุมครั้งนี้ ได้มีการจัดตั้งองค์การโอเปคขึ้น โดยมีที่ตั้งขององค์การระหว่างรัฐบาลของประเทศสมาชิกที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย และได้จดทะเบียนกฎบัตรที่ก่อตั้งโอเปคนี้ไว้กับสำนักเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ เมื่อ ค.ศ. 1962 (พ.ศ. 2505) ด้วย หลังจากนั้นจะมีประเทศผู้จำหน่ายน้ำมันอื่นๆ ขอเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย สมาชิกรวมทั้งสิ้น 13 ประเทศ คือ แอลจีเรีย เอกวาดอร์ กาบอง อินโดนีเซีย อิหร่าน อิรัก คูเวต ลิเบีย ไนจีเรีย กาตาร์ ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และเวเนซุเอลา (ค.ศ. 1992 เอกวาดอร์ประกาศลาออกจากสมาชิกภาพ)

ขบวนการการบริหารงานขององค์การโอเปคประกอบด้วยหน่วยงาน 4 หน่วยงาน กล่าวคือ

1. **ที่ประชุมทั่วไปของประเทศสมาชิก** นโยบายต่างๆตลอดจนการตัดสินใจปัญหาทั้งหมดขึ้นอยู่กับมติของที่ประชุมแห่งนี้ ลักษณะของมติจะต้องเป็นเอกฉันท์ ทั้งนี้ยกเว้นเฉพาะการรับสมาชิกใหม่ ซึ่งต้องการเสียงรับรองจากสมาชิกเก่าเพียง 3 ใน 4 ก็สามารถใช้ได้ แต่ประเทศผู้ก่อตั้งทั้งห้า อันได้แก่ เวเนซุเอลา ซาอุดีอาระเบีย คูเวต อิรัก และอิหร่าน เป็นผู้มีอำนาจใช้สิทธิยับยั้ง
2. **คณะมนตรีของผู้ว่าการ** คณะมนตรีเป็นกลุ่มตัวแทนของประเทศสมาชิก โดยประเทศสมาชิกต่างมีสิทธิส่งผู้แทนได้ประเทศละ 1 ท่าน คณะมนตรีทำหน้าที่ด้านบริการขององค์การ เป็นผู้จัดส่งข่าวต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ของน้ำมันในตลาดโลกให้แก่ประเทศสมาชิกทำการวิจัยปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านการตลาดและการนำเทคโนโลยีแบบใหม่มาใช้ในอุตสาหกรรมน้ำมันและส่งข้อมูลให้กับประเทศสมาชิก การบริหารงานของคณะมนตรี ประกอบด้วย ประธานคณะมนตรี (วาระละ 1 ปี) เลขาธิการ (วาระละ 2 ปี) และคณะมนตรี
3. **คณะกรรมการเศรษฐกิจ** มีหน้าที่เสนอคำแนะนำแก่ประเทศสมาชิกและบริษัทน้ำมันต่าง ๆ
4. **ศาลยุติธรรม** เป็นผู้วางระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับกรณีพิพาทของประเทศสมาชิก

การเพิ่มอำนาจและอิทธิพลขององค์การโอเปคในกิจการอุตสาหกรรมน้ำมัน

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1964 (พ.ศ. 2507) เป็นต้นมา ประเทศเจ้าของบ่อน้ำมันที่สังกัดองค์การโอเปคได้ดำเนินหลายประการ ในการจะเข้าควบคุมการกำหนดราคาน้ำมันดิบ การเข้าถือหุ้นในกิจการขุดเจาะน้ำมันให้มากขึ้น โดยมีการประชุมเพื่อต่อรองหลายครั้งด้วยกัน จนกระทั่งถึงวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) ปรากฏว่ารัฐบาลของประเทศซาอุดีอาระเบีย กาตาร์ อานูดาบี และคูเวต ถือกรรมสิทธิ์ในกิจการอุตสาหกรรมน้ำมันถึงร้อยละ 51 ส่วนประเทศเจ้าของบ่อน้ำมันอื่น ๆ ก็ได้เพิ่มสิทธิและหุ้นส่วนในอุตสาหกรรมน้ำมันในประเทศของตนเช่นกัน ยิ่งกว่านั้น ประเทศผู้ผลิตน้ำมันเหล่านี้ยังมีนโยบายที่จะใช้น้ำมันแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง มิใช่แต่เพียงจะใช้น้ำมันเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าแต่เพียงประการเดียวดังเช่นสมัยก่อน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ เหตุการณ์พิพาทระหว่างสหรัฐอเมริกา กับอิหร่าน กรณีตัวประกันและพระเจ้าซาร์ เมื่อ ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2522) สมาชิกของกลุ่มโอเปคหลายประเทศได้ประกาศลดการผลิตน้ำมันดิบของตนเองจนถึงขีดที่มีผลให้เกิดการขาดแคลนน้ำมันในตลาดโลก และยังระงับการขายน้ำมันให้แก่บริษัทน้ำมันของสหรัฐอเมริกา หรือการเพิ่มราคาน้ำมันดิบตามใจชอบ ดังนี้ เป็นต้น ซึ่งการกระทำของประเทศผู้ผลิตน้ำมันดังกล่าวนี้ส่งผลให้เกิดการผันผวนของตลาดน้ำมันอย่างไม่คาดฝัน เพราะมิได้เป็นไปตามวงจรทางการค้า ซึ่งมีผลทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นบ่อยครั้งในระบอบทศวรรษที่ 1970

4. องค์การประเทศอาหรับผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก (Organization of Arab Petroleum Exporting Countries หรือ OAPEC)*

องค์การนี้ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 มกราคม ค.ศ. 1968 (พ.ศ. 2511) เป็นอีกองค์การหนึ่งของกลุ่มประเทศผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก มีสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ แอลจีเรีย บาหลีเรน อียิปต์ อิรัก คูเวต ลิเบีย กาตาร์ ซาอุดีอาระเบีย ซีเรีย และสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ จะปรากฏว่าสมาชิกส่วนใหญ่ขององค์การโอเอเปคจะเป็นสมาชิกขององค์การโอเปคด้วย มีเพียง 3 ประเทศคือ บาหลีเรน อียิปต์ และซีเรีย ซึ่งมีได้อยู่ในกลุ่มโอเปค แต่เป็นสมาชิกขององค์การโอเอเปค

จุดมุ่งหมายของการก่อตั้งองค์การโอเอเปคในระยะแรกคล้ายคลึงกับการก่อตั้งองค์การโอเปคคือ ต้องการจะเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม ที่ควรจะได้ผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในแผ่นดินของตน ในปี ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516) องค์การประเทศอาหรับผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออกได้กระทำการเพื่อเรียกร้องสิทธิ กล่าวคือ

1. จะทำการยึดกิจการของบริษัทน้ำมันเข้าเป็นของรัฐ หรือมิฉะนั้นจะพยายามมีสิทธิถือหุ้นในบริษัทน้ำมันอย่างน้อยร้อยละ 51
2. มีส่วนร่วมในการกำหนดราคาน้ำมัน
3. เรียกร้องให้บริษัทน้ำมันแบ่งผลประโยชน์ให้ตนเสียใหม่ (ซึ่งจะมีผลให้ประเทศเจ้าของบ่อน้ำมันมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม)

องค์การความร่วมมือระดับนานาชาติ

นอกจากองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของภูมิภาคแล้ว ยังมีองค์การความร่วมมือระดับนานาชาติ ซึ่งเป็นความร่วมมือของกลุ่มประเทศที่สังกัดภูมิภาคต่างกัน

1. กลุ่มอำนาจที่สาม (Third Force)

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง โลกได้แบ่งออกเป็นสองค่ายการเมือง ได้แก่ ค่ายเสรีประชาธิปไตยกับค่ายคอมมิวนิสต์ ประมาณทศวรรษที่ 1950 ได้เริ่มมีปฏิริยาตอบโต้ การแสดงความเป็นผู้นำของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต พลังการเมืองระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในระยะดังกล่าวนี้ อาจเรียกว่า "กลุ่มอำนาจที่สาม"

* สมาชิกของทั้งองค์การ OPEC และองค์การ OAPEC จะเป็นสมาชิกกลุ่มเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้คำประกาศเกี่ยวกับอุตสาหกรรมน้ำมันขององค์การหนึ่งองค์การใดในสององค์การที่กล่าวมาจึงเป็นผลบังคับใช้ได้เหมือนกัน

กลุ่มอำนาจที่สาม เป็นพลังของการต่อรองทางการเมืองระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศที่มีแนวความคิดที่ต้องการจะเป็นอิสระจากกลุ่มที่มีประเทศอภิมหาอำนาจเป็นผู้นำอยู่ ดังจะเห็นได้จากแนวคิดเพื่อรวมตัวทางการเมือง หรือการรวมตัวทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น กล่าวคือ

1.1 **กลุ่มประเทศโลกที่สาม (The Third World)** คำว่า "โลกที่สาม" เป็นคำศัพท์ที่บัญญัติขึ้นใหม่ หมายถึง บรรดาประเทศที่กำลังพัฒนา (Developing Countries) เป็นประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการครองชีพในขั้นต่ำ ยังต้องพัฒนาตนเอง และยังต้องการความช่วยเหลือจากประเทศที่ถือว่าเจริญแล้ว* ซึ่งประเทศเหล่านี้ส่วนใหญ่จะได้รับเอกราชหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ตามสถิติของปี ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) ประเทศกำลังพัฒนามีจำนวนทั้งหมด 126 ประเทศ ตั้งกระจายอยู่ในทวีปต่าง ๆ 3 ทวีป ได้แก่ เอเชีย แอฟริกา และอเมริกาใต้ มีประชากรรวมทั้งสิ้นประมาณ 2.8 พันล้านคน มีเนื้อที่ของประเทศรวมกันมากกว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่โลก ทางด้านการเมือง กล่าวได้ว่า กลุ่มประเทศโลกที่สาม ไม่อยู่ในสังกัดค่ายเสรีประชาธิปไตย หรือค่ายคอมมิวนิสต์โดยชัดแจ้ง ถึงแม้ว่าจะมีหลายประเทศแสดงออกให้เป็นที่ประจักษ์ว่าได้สังกัดค่ายการเมืองของโลกแล้ว เช่น เอธิโอเปีย แต่ในหลาย ๆ กรณี กลุ่มประเทศโลกที่สาม ได้พยายามแสดงตัวเป็นกลาง โดยถือนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

กลุ่มโลกที่สามมีบทบาทต่อการเมืองระหว่างประเทศในยุคที่สงครามเย็นดำเนินอยู่ กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1946 นายกรัฐมนตรีอินเดีย ยาวหะราล เนห์รู ได้ประกาศนโยบายของอินเดียว่า อินเดียจะไม่ยอมร่วมมือกับชาติใดทั้งสิ้น (มีนัยหมายถึง สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต) หากเป็นการร่วมมือทางการเมือง ด้วยคำอธิบายว่า การสังกัดเป็นพันธมิตรกับค่ายการเมืองใด จะทำให้ขาดความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายหรือดำเนินการตามนโยบายของประเทศได้

เนห์รู ได้ประกาศใช้นโยบายต่างประเทศโดยถือหลักปรัชญาซึ่งมีสาระ 5 ประการ คือ

1. เคารพในการบูรณาภาพทางดินแดนและอธิปไตยของกันและกัน
2. ไม่รุกรานกัน
3. ไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน
4. ยอมรับในความเท่าเทียมและส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกัน
5. อยู่ร่วมกันโดยสันติ

* ความเข้าใจที่ว่ากลุ่มประเทศโลกที่สาม เป็นประเทศที่ยากจนดูจะไม่ถูกต้องนัก เพราะสมาชิกบางประเทศของกลุ่มนี้มีความร่ำรวยมาก เช่น ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางที่มีน้ำมันเป็นทรัพยากร

การประกาศเจตจำนงนโยบายการเมืองระหว่างประเทศของอินเดียในครั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากอีกหลายประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย ศรีลังกา พม่า (เมียนมาร์) กัมพูชา ลาว อียิปต์ และยูโกสลาเวีย จึงเท่ากับว่าค่ายการเมืองที่สาม หรือกลุ่มโลกที่สามได้เกิดขึ้น

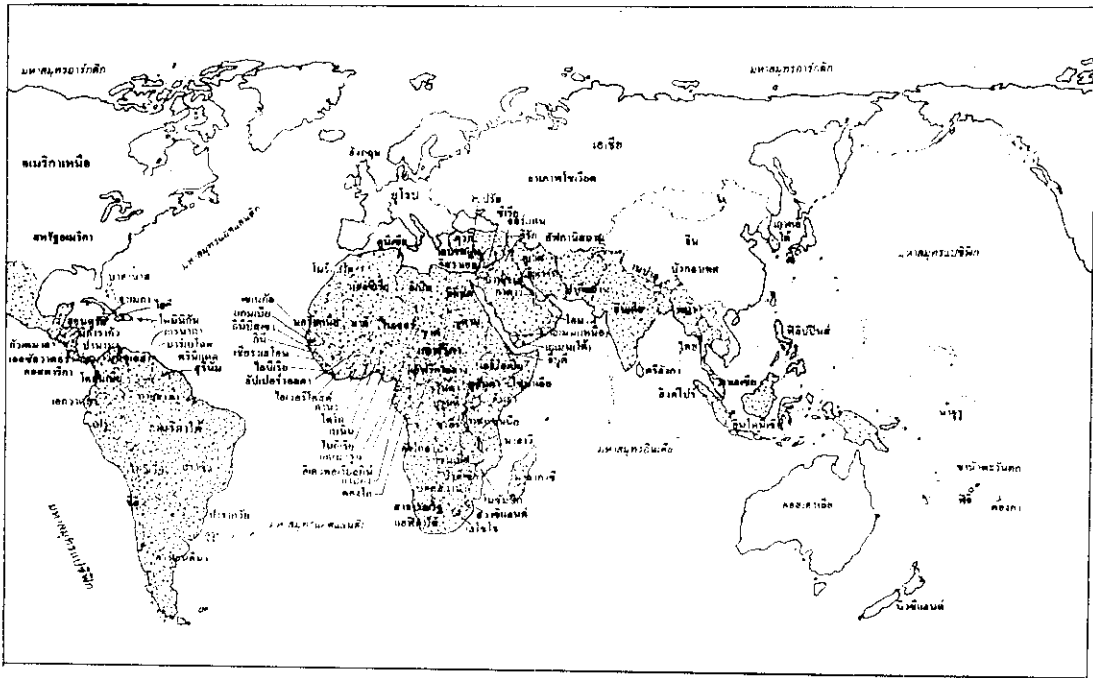
การผนึกกำลังของกลุ่มโลกที่สามเกิดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1954 โดยได้มีการจัดประชุมอย่างเป็นทางการขึ้นที่ประเทศอินโดนีเซียในระหว่างวันที่ 18 - 20 เมษายน ของปีดังกล่าว การประชุมครั้งนี้มีชื่อว่า การประชุมบันดุง (Bandung Conference) หรือการประชุมแอฟโฟร-เอเชีย ครั้งที่ 1 (Afro-Asian I) ประเทศที่ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมครั้งนี้มี 28 ประเทศ คือ จีน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย พม่า เวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ ลาว กัมพูชา เนปาล อิรัก ลิเบีย อียิปต์ เลบานอน ซีเรีย อินเดีย ศรีลังกา ปากีสถาน อัฟกานิสถาน ซาอุดีอาระเบีย จอร์แดน อิหร่าน ตุรกี กานา เอธิโอเปีย ไลบีเรีย ซูดาน ผลจากการประชุมบันดุงปรากฏในถ้อยแถลงซึ่งมีสาระสำคัญบางประการ กล่าวคือ

1. จะเคารพสิทธิมนุษยชนและเคารพต่อจุดมุ่งหมายขององค์การสหประชาชาติ
2. จะเคารพต่ออธิปไตยและบูรณภาพทางดินแดนและทุกเชื้อชาติ
3. รับรองความเสมอภาคของทุกประเทศ
4. เรียกร้องให้ระงับข้อพิพาทต่างๆ โดยสันติวิธี โดยให้สอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติ
5. ต่อต้านการล่าอาณานิคมทุกรูปแบบ
6. มุ่งลดความตึงเครียดระหว่างประเทศ

ประเทศที่เข้าร่วมอยู่ในกลุ่มโลกที่สามจะมีพื้นฐานทางประวัติศาสตร์การเมืองและสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบันของขณะนั้นคล้ายคลึงหลายประการ อาทิ

1. เคยตกเป็นอาณานิคมมาก่อน มีลักษณะเป็นประเทศเกิดใหม่
2. มีสภาพทางการเมืองภายในประเทศไม่มั่นคงนัก มีรัฐประหารหรือปฏิวัติหลายครั้ง
3. เป็นประเทศยากจนและมีความล่าช้าทางเทคโนโลยี

ประเทศกลุ่มโลกที่สามมีบทบาทมากขึ้นในระดับการเมืองระหว่างประเทศของช่วงเวลาหลัง ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา

กลุ่มประเทศโลกที่สาม

1.2 กลุ่มแอฟโฟร-เอเชียัน (Afro-Asian) กลุ่มแอฟโฟร-เอเชียันประกอบด้วยประเทศในภูมิภาคเอเชียและแอฟริกา มีความต้องการจะถ่วงดุลอำนาจของทั้งกลุ่มเสรีประชาธิปไตยและกลุ่มคอมมิวนิสต์ จุดมุ่งหมายของการกระทำเป็นเพราะไม่พอใจต่อการแสดงอิทธิพลทั้งของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต มิใช่เป็นการต่อต้านในเรื่องลัทธิการเมือง กลุ่มแอฟโฟร-เอเชียันถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่ากลุ่มผิวไม่ขาว (Non-White)

ประเทศที่พยายามทำตัวเป็นผู้นำของกลุ่มแอฟโฟร-เอเชียัน

1.2.1 กลุ่มประเทศอาหรับ ได้มีความพยายามจะก่อตั้งสันนิบาตอาหรับ (Arab League) ขึ้นในปี ค.ศ. 1945 โดยมีประธานาธิบดีนัสเซอร์ของอียิปต์เป็นผู้นำสำคัญ

1.2.2 ประเทศอินเดีย ได้แก่ การดำเนินการของนายกรัฐมนตรีเนรูห์

1.2.3 ประเทศอินโดนีเซีย ได้แก่ การดำเนินการของประธานาธิบดีซูการ์โน ในปี ค.ศ. 1955 (พ.ศ. 2498) มีการประชุมของกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาในเอเชียและแอฟริกาที่บันดุง

1.2.4 ประเทศจีนคอมมิวนิสต์

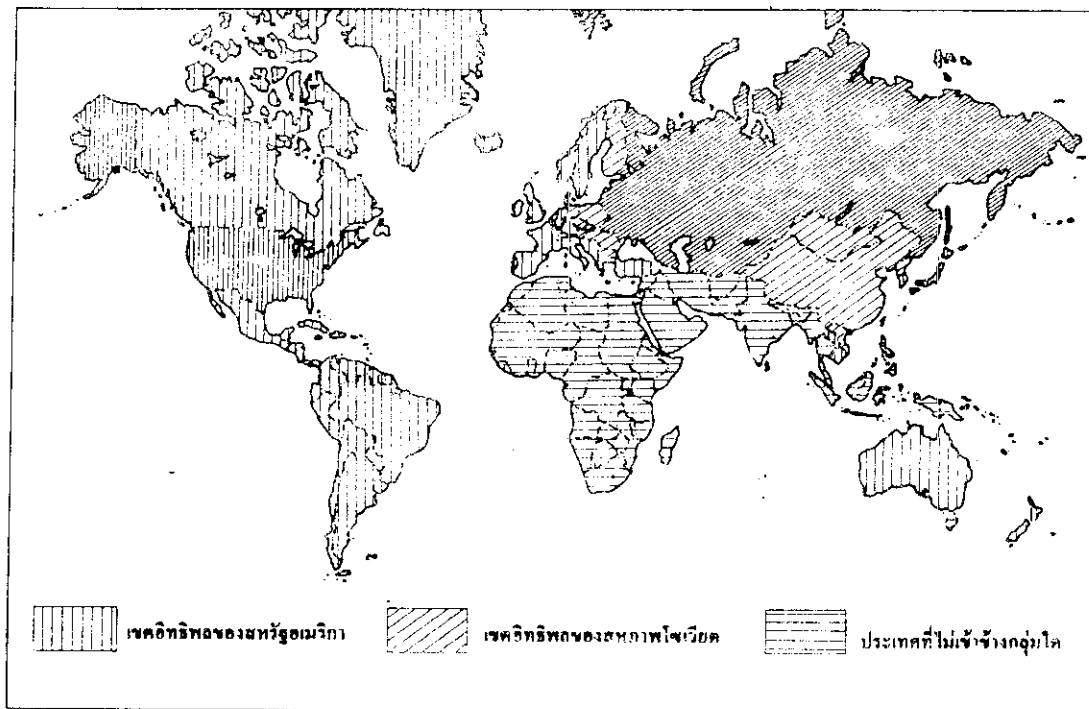
1.2.5 ประเทศญี่ปุ่น

1.3 กลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Non-Aligned Movement : NAM) การก่อตั้งกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมีจุดมุ่งหมายให้เป็นกำลังที่สาม เพื่อถ่วงดุลอำนาจของสองประเทศอภิมหาอำนาจ ซึ่งแบ่งฝ่ายเป็นค่ายตะวันตกกับค่ายตะวันออก ขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมีจุดเริ่มต้นจากการประชุมเพื่อความเป็นอันเดียวกันของเอเชียและแอฟริกา* ที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. 1955 (พ.ศ. 2498) และกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1961

ค.ศ. 1961 (พ.ศ. 2504) ได้มีการประชุมสุดยอด (summit) ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดขึ้นเป็นครั้งแรกที่กรุงเบลเกรด นครหลวงของประเทศยูโกสลาเวีย โดยมีผู้นำร่วมประกอบด้วย ประธานาธิบดีตีโตแห่งยูโกสลาเวีย ประธานาธิบดีนัสเซอร์แห่งอียิปต์ และนายกรัฐมนตรีเนรูห์แห่งอินเดีย (ปัจจุบันบุคคลทั้งสามได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว) การประชุมครั้งแรกนี้มีประเทศเข้าร่วมประชุมเพียง 25 ประเทศ ซึ่งกล่าวได้ว่าขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ยังไม่เป็นที่นิยม หรือเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายนัก อย่างไรก็ตาม กลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดได้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ปรากฏว่าใน ค.ศ. 1978 (พ.ศ. 2521) สมาชิกของกลุ่มนี้เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติถึง 86 ประเทศ กลุ่มประเทศอาเซียนก็สังกัดอยู่ในกลุ่มนี้ด้วยเช่นกัน เมื่อเทียบจากจำนวนสมาชิกองค์การสหประชาชาติแล้ว ก็นับว่ากลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมีเสียงข้างมากในองค์การสหประชาชาติ ถึง ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) กลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมีสมาชิกทั้งสิ้นประมาณ 114 ประเทศ กลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดได้มีการจัดประชุมสุดยอดทุกระยะ 8 ปี ปัจจุบันกลุ่มนี้ได้จัดประชุมสุดยอดมาแล้ว 12 ครั้ง

อุดมการณ์ของกลุ่มไม่ฝักใฝ่ กลุ่มไม่ฝักใฝ่ต้องการวางตัวเป็นกลาง ต้องการความเป็นอิสระจากอิทธิพลของทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ทั้งยังมีนโยบายต่อต้านลัทธิอาณานิคมและจักรวรรดินิยม อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากสภาวะสงครามเย็นสิ้นสุดลงไปในปลายทศวรรษที่ 1990 ท่าทีของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย อาทิ จากการประชุมสุดยอดครั้งที่ 9 และครั้งที่ 10 ที่ประชุมได้พยายามปรับปรุงยุทธศาสตร์และการดำเนินการใหม่ กล่าวคือ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าทางการเมือง และให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ตลอดจนความร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

* สมาชิกของกลุ่มไม่ฝักใฝ่ จะสังกัดอยู่ในกลุ่มโลกที่สามด้วย ด้วยเหตุนี้จึงมักทำให้เข้าใจสับสนว่า กลุ่มไม่ฝักใฝ่กับกลุ่มโลกที่สามเป็นกลุ่มการเมืองเดียวกัน

2. **กลุ่ม จี-7 (Group of Seven : G-7)** กลุ่ม จี-7 เป็นกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก ซึ่งประกอบด้วยประเทศต่าง ๆ ดังนี้ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี เยอรมนี (แต่เดิมคือเยอรมนีตะวันตก) และแคนาดา การรวมกลุ่มเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1975 โดยเป็นผลพวงมาจากการประชุมสุดยอดทางเศรษฐกิจของโลกในปีดังกล่าว แต่ในการประชุมครั้งแรกนี้ประเทศที่เข้าร่วมประชุมมีเพียง 6 ประเทศ ประเทศที่มีได้เข้าร่วมด้วยได้แก่แคนาดา แคนาดาเข้าร่วมประชุมด้วยในปี ค.ศ. 1977 เป็นต้นมา การประชุมสุดยอด (summit) ของกลุ่ม จี-7 มีขึ้นทุกปี โดยประเทศสมาชิกจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ

กลุ่ม จี-7 แสดงบทบาทของการเป็นผู้นำโลก การประชุมในช่วงทศวรรษ 1990 จะมีเนื้อหาแสดงออกถึงความสนใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก ไม่ใช่ดวงบทบาทจำกัดอยู่เพียงเรื่องของเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว อาทิ ในการประชุมกลุ่ม จี-7 ครั้งที่ 21 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน ค.ศ. 1995 ที่ประเทศแคนาดา ที่ประชุมได้แถลงเจตนาที่เห็นความต้องการเห็นความร่วมมือของโลกในยุคใหม่ สนับสนุนมาตรการที่จะช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับองค์การสหประชาชาติมากยิ่งขึ้น ส่วนในการประชุมกลุ่มประเทศ จี-7 ครั้งที่ 23 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน ค.ศ. 1997 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลจากการประชุมครั้งนี้ทางด้านการเมืองได้มีการเรียกร้อง

ให้สังคมโลกมั่นคงในประชาธิปไตย ย้ำเรื่องสิทธิและเสรีภาพ กล่าวคือ เรียกร้องให้จีนคอมมิวนิสต์จัดการเลือกตั้งในเกาะฮ่องกงเมื่อได้รับคืนฮ่องกงมาจากอังกฤษ เรียกร้องให้รัฐบาลพม่าเร่งเจรจากับฝ่ายค้าน รับผิดชอบต่อความปลอดภัยของนางอองซาน ซูจี ผู้นำฝ่ายค้าน พร้อมทั้งเรียกร้องให้กลุ่มอาเซียนใช้นโยบายกดดันรัฐบาลทหารของพม่า ทางด้านสังคม กลุ่มจี-7 สนับสนุนการห้าม "โคลนนิ่ง (Cloning)" มนุษย์ทั่วโลกเน้นการต่อสู้กับโรคระบาด ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ยูเครนในการปิดตายโรงปฏิกรณ์ไฟฟ้านิวเคลียร์เชอร์โนบีล เป็นต้น

3. กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperations : APEC) องค์การเอเปคหรือกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก เกิดขึ้นเมื่อปลายปี ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) ผู้ริเริ่มความคิดก่อตั้งคือ นายบ็อบ ฮ็อค นายกรัฐมนตรีของออสเตรเลีย โดยได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น เริ่มแรกประเทศที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การดังกล่าวนี้มีจำนวน 12 ประเทศเท่านั้น คือ ออสเตรเลีย บรูไน แคนาดา อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น มาเลเซีย นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา และไทย ส่วนประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกอีกจำนวน 21 ประเทศมิได้เข้าร่วมด้วย

วัตถุประสงค์หลักขององค์การเอเปคมี 2 ประการ คือ

1. การส่งเสริมการค้าเสรีแบบพหุภาคี และส่งเสริมระบบการค้าภายใต้เกณฑ์ (ปัจจุบันองค์การการค้าโลก)

2. ประสานนโยบายเศรษฐกิจที่มีพื้นฐานจากภูมิภาคร่วมกันในส่วนที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ระบบการค้าของเกณฑ์

การก่อตั้งองค์การเอเปคระยะแรกมีอุปสรรคเช่นกัน กล่าวคือ กลุ่มประเทศอาเซียนมองเห็นว่าเป็นองค์การที่ซ้ำซ้อนกับองค์การของกลุ่ม หรืออินโดนีเซียมีความคิดลึก ๆ ว่า สมาชิกเอเปคที่เป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น จะก้าวเข้ามีบทบาทมากกว่าอินโดนีเซีย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม องค์การเอเปคก็เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ ต่อมาได้มีการรับสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นอีก 6 ประเทศ คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน ฮ่องกง เม็กซิโก ปาปัวนิวกินี ใต้หวัน และชิลี

4. องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เป็นสถาบันการค้าระหว่างประเทศ เกิดขึ้นตามข้อตกลงในการประชุมประเทศสมาชิกของเกณฑ์ (GATT) เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1993 แต่ได้มีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 15 เมษายน ค.ศ. 1994 องค์การการค้าโลกมีสถานะภาพเป็นองค์กรระหว่างประเทศเหมือนกับธนาคารโลก (World Bank) หรือกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์การการค้าโลก คือ มุ่งหมายที่จะลดการดำเนินงานด้านการค้าเสรีของโลกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอขำยหน้าที่การทำงานขององค์การค้ำโลกถูกกำหนดไว้ดังนี้

1. บริหารงานและวางรูปแบบงาน เพื่อควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามข้อตกลงขององค์การค้ำโลก

2. ทบทวนนโยบายการค้าของประเทศต่าง ๆ

3. ร่วมมือกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก เพื่อดำเนินนโยบายไปในแนวทางที่สอดคล้องกัน

ผู้บริหารสูงสุดขององค์การค้ำโลกคือประธานองค์การค้ำโลก โดยจะมาจากการได้รับเสียงสนับสนุนหรือฉันทามติจากสมาชิกทั้งหมด ส่วนการดำเนินการต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของคณะมนตรีและคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ซึ่งก็จะเป็นไปอย่างอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้คำแนะนำหรืออิทธิพลของประเทศใด การลงมติขององค์การค้ำโลกจะใช้มติแบบเสียงเอกฉันท์ตามกฎหมายของแกทท์ ปี ค.ศ.1947 กรณีที่เสียงลงมติไม่เป็นเอกฉันท์ให้ยึดถือคะแนนเสียงข้างมาก ในปี ค.ศ. 1996 องค์การค้ำโลกมีสมาชิกรวม 124 ประเทศ นับจากปี ค.ศ. 1996 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกขององค์การค้ำโลกด้วย แต่ถึงปี ค.ศ. 1999 ความพยายามดังกล่าวของจีนยังไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ กล่าวกันว่าเป็นเพราะสหรัฐอเมริกาดำเนินนโยบายขัดขวางไว้ อนึ่ง กลางปี ค.ศ. 1999 องค์การค้ำโลกประสบปัญหาความขัดแย้งในการเลือกประธานผู้สมัครแข่งขัน 2 คน คือ นายไมค์ มัวร์ (Mike moore) จากประเทศนิวซีแลนด์ และนายศุภชัย พานิชภักดิ์ จากประเทศไทย ต่างได้คะแนนเสียงสนับสนุนก้ำกึ่งกัน

บรรณานุกรม

- เซิดชาย เหล่าหาล้า. **กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2522.
“_____”. **อาเซียน.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2522.
ธนู แก้วโอกาส. **อเมริกาเหนือ ลาตินอเมริกา.** กรุงเทพฯ : ชาติเศรษฐกิจ, 2536.
“_____”. **แอฟริกา.** กรุงเทพฯ : ชาติเศรษฐกิจ, 2536.
ประทุมพร วัชรเสถียร. **พฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของประเทศยุโรปตะวันออก
: ปัญหาและการวิเคราะห์.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
อรณี นวลสุวรรณ. **การก่อตั้งประชาคมยุโรป.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
“_____”. **บทบาทของประเทศโลกที่สามในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.**
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

Gaddis, J.L. **The United States and the End of the Cold War.** N.Y. : Oxford University Press, 1992.

Willis, F.R. **Europe in the Global Age : 1939 to the Present.** N.Y. : Harper and Row, 1968.

"European Union : Who Cares About Apathy ?" **Time.** Vol. 143 No. 24 June 13, 1994.

"Trade : Replacing Gatt" **Time.** Vol. 144 No. 7 August 15, 1994.

"War of the Worlds" **Time.** Vol. 144 No. 1 July 4, 1994.